

Metodologija

Kako se znanstveno znanje razlikuje od drugih?

- znanstvena znanja so bolj sistematična in organizirana
- trditve so kar se da natančno formulirane
- imajo opredeljene pogoje, v katerih velja določena zakonitost

Razlika med kvalitativnimi in kvantitativnimi metodami?

Kvalitativne: so deli raziskovalnega procesa medsebojno odvisni, običajno ga pričenjamo brez vnaprej definiranih hipotez

Kvantitativne: razisk. je linearen proces z zaporedjem korakov, poskuša pojave reducirati na merljive količine, ugotavljati njihove značilnosti, in jih pojasniti

Kaj je znanstveno znanje?

Je specifična oblika znanja, ki nastaja v procesu znanstvenega raziskovanja.

Etična načela

Osnovna etična načela zdravstvenega dela, to je 'ne škoduj' in 'delaj dobro'

- da zaradi vključenosti v raziskavo niso kakorkoli prizadeti,
- da se sami odločajo o sodelovanju na osnovi seznanjenosti o raziskavi,
- pravica do zasebnosti, pravica do zaupnosti podatkov,
- do dostojanstva in spoštovanja, do odklonitve sodelovanja brez posledic

Raziskovalni načrt

Načrt je opis, kako predvidevamo potek raziskave, tako vsebinsko kot glede na sredstva za njeno izvedbo. Je sestavni del raziskovalnega predloga s katerim obvestimo druge o našem namenu. Vsebuje:

- utemeljitev izbora problema, namene in cilje raziskave,
- predmet proučevanja, pričakovane rezultate
- populacijo in vzorec (udeleženci raziskave),
- izbrane metode in strategije in postopki raziskovanja,
- druge elemente, kot so čas, denar, kdo bo raziskoval, kje, katera dovoljenja so potrebna, kdo bo nadzoroval potek ipd.

Kaj je zdravstvena veda (bolj družboslovna ali naravoslovna)?

Tako družboslovna kot naravoslovna veda, kajti zdravje in zdravstvo je pojav, ki vključuje tako fizične vidike zdravja in vplivov nanj kot psiho-socialne dejavnike

Koraki znanstvene metode-principi ali načela zna. spoznanja/raziskovanja ?

Objektivnost, natančnost, sistematičnost, splošnost, veljavnost, zanesljivost

Intervju!

- intervju je **način zbiranja raziskovalnih podatkov** s (ustnim) spraševanjem
- pogosto se uporablja pri raziskavah, ki temeljijo na kvalitativnih metodah
- vrste intervjujev: strukturiranost, število intervjuvancev, vsebino ter obliko stika med spraševalcem in odgovarjajočim
- glede na število intervjuvan. ločimo individualni, skupinski in fokusni intervju
- vsebinsko je lahko intervju usmerjen v določeno temo ali dogodek, v preteklost ali v doživljanja
- **vzorčimo** priložnostno, namensko, teoretično ali po načelu snežene kepe
- za intervju si pripravimo protokol, ki vsebuje glavna vprašanja. Po potrebi postavimo še podvprašanja za pojasnitev odgovora.

Študija primera!

- Primer je lahko: oseba, skupina, dogodek, proces, dogajanje
- Študija primera nam pojasni njegove značilnosti. Ugotovitev na osnovi enega primera ne moremo posploševati, omogoča pa nam njihov transfer v podobna okolja oz. na podobne pojave.
- Študija primera je deduktivna raziskovalna strategija, potrebno je torej imeti neko izdelano teorijo, ki jo preizkušamo z zbranimi podatki

Študija primera je torej raziskava, ki

- proučuje sodoben pojav v realnem kontekstu, zlasti kadar meje med pojavom in kontekstom niso jasno vidne;
- opira se na multiple vire podatkov, ki jih kombinira s triangulacijo;
- uporablja predhodno razvite teoretične predpostavke, ki vodijo zbiranje podatkov in analizo, je torej deduktivna raziskovalna strategija;
- analiza podatkov je lahko izključno kvalitativna, ali pa kombiniramo kvantitativno in kvalitativno analizo.

Anketa

Anketa je ena od oblik zbiranja podatkov s pomočjo spraševanja, in sicer praviloma s pomočjo vprašalnikov, ki jih izpolnjuje anketiranci ali za njih anketar. Vprašanja so lahko odprtega, zaprtega ali izbirnega tipa

Pravila načrtovanja vprašalnika so naslednja:

- vprašanja so **razumljiva in enostavno odgovorljiva**
- **navodila za odgovaranje** naj bodo jasna
- oblika vprašalnika naj bo prilagojena **računalniški obdelavi podatkov**
- **osebna vprašanja o starosti, spolu, dohodku ipd. zastavimo na koncu.**

Anketiranje je torej uporaba vprašalnikov na večjih skupinah ljudi, ki jim rečemo anketiranci. Lahko je namenjeno opisu pojava, predstavljenega z opisno statistiko ali razldgi zvez med spremenljivkami s pomočjo analitične statistike.

Vede (aplikativne in temeljne vede) ?

Aplikativne se nanašajo na spremenjanje pojavov, temeljne pa se nanašajo na spoznavanje pojavov.

Kako v raziskavi o preživljjanju prostega časa zagotovite objektivnost?

Tako, da raziskujemo kvantitativno, ločimo mnenje raziskovalca od ugotovitev. Izognemo se subjektivnosti (mnenjem, stališčem) da v raziskavo nismo vključeni ampak smo samo opazovalci. Ugotovitve poskušamo empirično utemeljiti.

Kakšen mora biti odgovor?

Odgovor se mora nanašati na vprašanje, da razišče to, kar je bil načrt raziskati.

Kaj je načrt?

Načrt je opis, kako predvidevamo potek raziskave, tako vsebinsko kot glede na sredstva za njeno izvedbo.

Strategije in metode raziskovanja?

Strategije: študija primera, longitudinalna študija, primerjalna, presečna, pilotna, intervencijska (akcijsko raziskovanje)

Metode: deskriptivna ali opisna metoda, eksperimentalna, zgodovinska metoda ali analiza virov

Zunanja in notranja veljavnost?

Zunanja: pomeni, da so rezultati primerljivi s podobnimi študijami

Notranja: pomeni, da raziskovalni instrumenti merijo tisto, kar nameravamo meriti in da so podatki prava podoba dogajanja

Kaj je eksperiment?

Oblika intervencijske študije. Pri njem gre za nadzorovano poseganje v pojav in ugotavljanje posledic.

Kako prideš do odgovora na vprašanje?

Da zastavimo, natančna vprašanje in da vanj vključimo, vse kar želimo izvedeti.

Znanost?

Je oblika znanja, ki je pridobljeno z raziskovalnim delom in je sistematično organizirano. Je tudi proces razvoja in zaloga znanja.

Kaj je namen znanstvenega raziskovanja?

Pridobiti veljavno znanje za reševanje problemov in razumevanje pojavov.

Etične dileme z določeno skupino?

Kadar se pojavijo dileme (npr. sodelovanje pacientov v raziskavi), moramo na Ministrstvo za zdravje poslati vlogo za soglasje na posebnem obrazcu.

Naštej in na kratko opiši korake in faze raziskovalnega dela.

Raziskovalno delo poteka sistematično in organizirano. Koraki ali faze vodijo od vprašanja do odgovora.

- Opredelitev razisk. problema ali vprašanja (izkušnje, branje literature, teorija)
- Pregled pomembne literature (intenzivno poteka ves čas raziskave; namen pregleda literature: vsebina, metode, terminologija, teorija,paradigma)
- Določitev raziskovalnega načrta (je del raziskovalnega predloga ali dispozicije; obvestimo o našem namenu)
- Analiziranje podatkov (poteka s pomočjo kodiranja in kategoriziranja)
- Interpretacija rezultatov
- Zbiranje podatkov (konkretna zajemanja informacij; to so postopki, s katerimi iz pojava zajamemo podatek, ki se nanaša na proučevani vidik: npr. zajamemo podatke o telesni temp., teži, o gibljivosti osebe, doživljanju bolečin; npr. spraševanje, opazovanje, merjenje)
- Pisno, javno dostopno poročilo (dokument, v katerem predstavljamo namen, potek in ugotovitve naše raziskave. Mora biti organiziran v poglavja, ki si sledijo v določenem redu - uvod, pregled literature, metode, rezultati, razprava, zaključki in priporočila)

Kdaj vemo, da je naše branje kritično?

Da stalno preverjamo avtorjeva izhodišča, postopke in zaključke, da torej tekstu 'zastavljamo vprašanja'

Ali so lahko rezultati raziskovanja uporabljeni v škodo ljudi? kako?

Lahko so uporabljeni v škodo ljudi in sicer tako, da npr. kljub temu, da se določeni ne strinjajo z neko hipotezo, vendar to vseeno sprejmejo (zakoni).

Katero je glavno etično načelo pri raziskovanju?

Da je potrebno varovati skupine in posameznike, ki so tako ali drugače odvisni ali v depriviligeranem položaju.

Glavna pravica udeležencev?

Je, da zaradi vključenosti v raziskavo niso kakorkoli prizadeti.

Razlika med tradicionalnem znanju in pridobljenem z raziskovanjem!

Pri tradicionalnem gre za to, da se znanje prenaša naprej od starejših in ni potrebno vedno znova vsega odkrivati, kar pa ne velja za znanje pridobljeno z raziskovanjem.

Zakaj ženske dlje živijo?

Ženske v večini primerov bolje skrbijo zase, tako na področju zdravstva, osebne higiene, vzdrževanje telesne aktivnosti,... Ker tem pomembnim dejavnikom posvečajo dovolj pozornosti in imajo raje preventivo, kot kurativo, živijo dlje (npr.: preventivni obisk zdravnika, hitrejše odkrivanje obolenj ter zdravljenje).

Vede (aplikativne in temeljne vede) ?

Aplikativne se nanašajo na spremnjanje pojavov, temeljne pa se nanašajo na spoznavanje pojavov.

Kako v raziskavi o preživljjanju prostega časa zagotovite objektivnost?

Tako, da raziskujemo kvantitativno, ločimo mnenje raziskovalca od ugotovitev. Izognemo se subjektivnosti (mnenjem, stališčem) da v raziskavo nismo vključeni ampak smo samo opazovalci. Ugotovitve poskušamo empirično utemeljiti.

Kajden mora biti odgovor?

Odgovor se mora nanašati na vprašanje, da razišče to, kar je bil načrt raziskati.

Kaj je načrt?

Načrt je opis, kako predvidevamo potek raziskave, tako vsebinsko kot glede na sredstva za njeno izvedbo.

Strategije in metode raziskovanja?

Strategije: študija primera, longitudinalna študija, primerjalna, presečna, pilotna, intervencijska (akcijsko raziskovanje)

Metode: deskriptivna ali opisna metoda, eksperimentalna, zgodovinska metoda ali analiza virov

Zunanja in notranja veljavnost?

Zunanja: pomeni, da so rezultati primerljivi s podobnimi študijami

Notranja: pomeni, da raziskovalni instrumenti merijo tisto, kar nameravamo merili in da so podatki prava podoba dogajanja

Kaj je eksperiment?

Oblika intervencijske študije. Pri njem gre za nadzorovano poseganje v pojav in ugotavljanje posledic.

Kako pridemo do odgovora na vprašanje?

Da zastavimo, natančna vprašanje in da vanj vključimo, vse kar želimo izvedeti.

Znanost?

Je oblika znanja, ki je pridobljeno z raziskovalnim delom in je sistematično organizirano. Je tudi proces razvoja in zaloga znanja.

Kaj je namen znanstvenega raziskovanja?

Pridobiti veljavno znanje za reševanje problemov in razumevanje pojavov.

Etične dileme z določeno skupino?

Kadar se pojavijo dileme (npr. sodelovanje pacientov v raziskavi), moramo na Ministrstvo za zdravje poslati vlogo za soglasje na posebnem obrazcu.

Naštej in na kratko opiši korake in faze raziskovalnega dela.

Raziskovalno delo poteka sistematično in organizirano. Koraki ali faze vodijo od vprašanja do odgovora.

- Opredelitev razisk. problema ali vprašanja (izkušnje, branje literature, teorija)
- Pregled pomembne literature (intenzivno poteka ves čas raziskave; namen pregleda literature: vsebina, metode, terminologija, teorija,paradigma)
- Določitev raziskovalnega načrta (je del raziskovalnega predloga ali dispozicije; obvestimo o našem namenu)
- Analiziranje podatkov (poteka s pomočjo kodiranja in kategoriziranja)
- Interpretacija rezultatov
- Zbiranje podatkov (konkretna zajemanja informacij; to so postopki, s katerimi iz pojava zajamemo podatek, ki se nanaša na proučevani vidik: npr. zajamemo podatke o telesni temp., teži, o gibaljivosti osebe, doživljanju bolečin; npr. spraševanje, opazovanje, merjenje)
- Pisno, javno dostopno poročilo (dokument, v katerem predstavljamo namen, potek in ugotovitve naše raziskave. Mora biti organiziran v poglavja, ki si sledijo v določenem redu - uvod, pregled literature, metode, rezultati, razprava, zaključki in priporočila)

Kdaj vemo, da je naše branje kritično?

Da stalno preverjamo avtorjeva izhodišča, postopke in zaključke, da torej tekstu 'zastavljamo vprašanja'

Ali so lahko rezultati raziskovanja uporabljeni v škodo ljudi? kako?

Lahko so uporabljeni v škodo ljudi in sicer tako, da npr. kljub temu, da se določeni ne strinjajo z neko hipotezo, vendar to vseeno sprejmejo (zakoni).

Katero je glavno etično načelo pri raziskovanju?

Da je potrebno varovati skupine in posameznike, ki so tako ali drugače odvisni ali v depriviligeranem položaju.

Glavna pravica udeležencev?

Je, da zaradi vključenosti v raziskavo niso kakorkoli prizadeti.

Razlika med tradicionalnem znanju in pridobljenem z raziskovanjem!

Pri tradicionalnem gre za to, da se znanje prenaša naprej od starejših in ni potrebno vedno znova vsega odkrivati, kar pa ne velja za znanje pridobljeno z raziskovanjem.

Zakaj ženske dlje živijo?

Ženske v večini primerov bolje skrbijo zase, tako na področju zdravstva, osebne higiene, vzdrževanje telesne aktivnosti,... Ker tem pomembnim dejavnikom posvečajo dovolj pozornosti in imajo raje preventivo, kot kurativo, živijo dlje (npr.: preventivni obisk zdravnika, hitrejše odkrivanje obolenj ter zdravljenje).

Razlika med vprašanjem in hipotezo?

Vprašanje: izražena želja, zahteva, s katero se kdo obrne na koga z namenom, da bi kaj izvedel od njega

Hipoteza: nedokazana, zgolj verjetna trditev, domneva

Poščite tradicionalno obliko znanja? Romska kultura

Kateri so ključni koncepti vaše oz naše stroke?

Pomažati ljudem, odkrivati bolezni, patologiju, zdravljenje...

Kaj je kvazi-eksperiment?

je obliko eksperimenta, ki poteka v naravnem okolju in ne v laboratoriju.

Značilnosti kvantitativnega in kvalitativnega pristopa!

Kvalitativni: objčajno ga pričenjamo brez vnaprej definiranih hipotez

Kvantitativni: poskuša pojave reducirati na merljive količine, ugotavljati njihove značilnosti in jih pojasniti, obrazložiti..

Oblike raziskovalnih poročil!

Seminarska naloga, diplomsko ali magistrsko delo, doktorska disertacija, poročilo naročnikom oz. financerjem raziskave, ustna ali pisna predstavitev na strokovnem srečanju, kongresu ali konferenci, strokovni ali znanstveni članek, monografija, poročilo udeležencem raziskave

Elični vidik znanosti (kaj pomeni, kakšne pravice imajo sodelujoči).

To pomeni da je zdravstveno raziskovanje invazivno, ker posegamo v nek pojav. Pri zbiranju podatkov lahko osebo prizadanemo s postavljanjem določenih vprašanj ali opazovanjem na neprimeren način. Pozorno je treba varovati pravico oseb, na katerih se izvaja raziskava. Pravice so:

- da zaradi vključenosti v raziskavo niso kakorkoli prizadeti,
 - da se sami odločijo o sodelovanju na osnovi seznanjenosti o raziskavi
 - pravica do zasebnosti, pravica do zaupnosti podatkov,
 - do dostojanstva in spoštanja,

➤ do odklonitve sodelovanja brez kakršnih koli posledic
Občutljive skupine so: bolniki, otroci, duševno prizadeti, starejši, zaporniki, nezavestni, pripadniki nižjih slojev. osnovno pravilo etike raziskovanja je da je potrebno varovati skupine in posamezni, ki so drugačne ali deprivilegrirane. Za to imamo v Slo Komisijo za medicinsko etiko pri Ministrstvu za zdravje

Kdaj bomo izbrali kvalitativne in kdaj kvantitativne metode (navedi primer)?

Kvalitativne: znotraj antropologije, z oporo na fenomenologijo

Kvantitativne: s ček listo, lestvico in kategorijami

Kaj je večje populacijo ali vzorec? Večje je populacija.

Zakaj ponavadi anketerjamo vzorec in ne celotne populacije?

Ker bi bila takša raziskava preobsežna, rezultati pa bi bili podobni.

Tipi intervjuiev?

Glede na vsebino, strukturiranost, število intervjuvancev in obliko stika med spraševalcem in odgovarjajočim.

Načini opazovania: Kvantitatívno, kvalitatívno, odkrito, skrito

Zakaj zdravstveni delavci malo uporabljajo raziskovalno znanje?

- pomanjkanje znanja: ne poznajo raziskav, težko pridejo do ustreznih knjižnic in ne vedo, kako brati in uporabljati raziskovalne rezultate
 - pogosto nimajo zaupanja v ugotovitve raziskav, ki lahko zanikajo tradicionalno znanje
 - nimajo dovoljenja za prekinitve tradicionalnih načinov dela in uvajanje sprememb na osnovi raziskovalnih ugotovitev
 - v delovnem okolju ni dovolj spodbude, zelo malo je pozitivnih sankcij, statusnih ali finančnih, za uvajanje sprememb

Načela znanstvenega spoznanja (na kratko opiši)

- Objektivnost (usmerjenost na predmet raziskovanja z izključevanjem vsega subjektivnega; npr. stališč in vrednot raziskovalca ali naročnika raziskave, ter prizadevanje za pridobitev celovitih, večstranskih podatkov o pojavu)
 - Zanesljivost (preverljivost podatkov; dosežemo z natančnim nadzorom in opisom različnih postopkov, ki jih drugi raziskovalec lahko preveri tako, da jih ponovi)
 - Veljavnost (zagotavlja, da raziskujemo tisto, kar želimo raziskovati)
 - Natančnost (odsotnost dvosmiselnosti in nedorečenosti)
 - Splošnost (zagotavlja, da ugotovitve do neke mере veljajo za širši pojav, kot je bil proučevan, da jih je mogoče posplošiti)
 - Sistematičnost (označuje njegovo organiziranost v celoto, sistem, ki povezuje zakonitosti in pojme določene stroke)

Opiši eksperiment

Je oblika intervencijske študije. Gre za nadzor poseganje v pojav in ugotavljanje posledic. Omogoča prikaz sistematičnih učinkov vplivanja določene spremenljivke na drugo spremenljivko. Te dve spremenljivki moreta biti nadzorovani, da se torej lahko izognemo nenadzorovanim vplivom in pristranskosti.

KORAKI EKSPERIMENTA

- definiramo populacijo, izbira vzorca
 - razvrstitev vzorca v eksperimentalno in kontrolno skupino
 - izvajanje intervencije, zaključimo z merjenjem izvidov

Katere tipe vprašanj poznamo?

ODPRTA VPRAŠANJA - respondent nanj sam napiše odgovor

DIHOTOMNA VPRAŠANJA - kjer sta samo dva možna odgovora (da/ne, ponavadi dodamo še ne vem)

ZAPRTA VPRAŠANJA IZBIRNEGA TIPOA :

- ponudimo odgovore, da jih respondentni izberejo (enega ali več)
 - Ali vprašanje kjer od RESPONDENTOV pričakujemo RANGIRANJE
 - STOPNJEVALNE LESTVICE (zelo - niti niti - sploh ne)
- Lahko tudi kombiniramo različne tipe zaprtih vprašanj, s pomočjo tega lahko izoblikujemo LESTVICO (izbimo vprašanje s stopnjevalno možnostjo odgovorov)

Na konkretnem primeru predstavi prehod od raziskovalnega problema na raziskovalno vprašanje ali hipotezo.

Področje: odnos med radi. inženirjem in slabše gibnim pacientom v sobi

Raziskovalni problem: spremljanje pacienta med celotnim postopkom

Raziskovalno vprašanje: katere oblike pomoči nudi radiološki inženir delno okretnemu pacientu med postopkom?

Hipoteza: inženir pacientu med postopkom nudi različne oblike pomoči

Operacionalizacija hipoteze: razлага postopkov, pravilna namestitve, pomoč pri premikanju, oblačenju in slačenju

Kaj je anketiranje? Poleg tega podrobnejše pojasni izbiro vzorca kadar želimo iz vzorca sklepati na populacijo.

Anketiranje je uporaba vprašalnikov na večjih skupinah ljudi, ki jim rečemo anketiranci. Lahko je namenjena opisu pojave, predstavljenega z opisno statistiko ali razlagi zvez med spremenljivkami s pomočjo analitične statistike.

Najpogosteje izberemo ENOSTAVNI SLUČAJNI VZOREC, pri katerem imajo vse enote populacije enako možnost, da so izbrane.

Obrazloži pojme in dodaj primer iz svoje stroke.

- Raziskovalni problem → čem bomo govorili (odnos med radi. inženirjem in slabše gibnim pacientom)
- Raziskovalno vprašanje → konkretno vprašanje o tem (katere oblike pomoči nudi inženir delno okretnemu pacientu med postopk.?)
- Hipoteza → trditev ali domneva (inženir pacientu med postopkom nudi različne oblike pomoči)
- Operacionalizacija → konkretno načrtovanje raziskave (razлага postopkov, pravilna namestitve, pomoč pri prem., oblačenju, slačenju)

Opozovanje.

- raziskovalna metoda, kadar je načrtovano, sistematično, preverjeno, smotorno, omejeno, izčrpano in beleženo
- je gledanje in/ali poslušanje vedenja, dejanj in interakcij
- pri opazovanju se ni potrebno zanašati na izjave udeležencev, ampak je zaznavno njihovo ravnanje
- zbiramo podatke, ki jih kvantificiramo ali kvalitativne poda. v obliki besedila
- predmet opazovanja so lahko specifične osebe, dogodek ali situacije
- glede na predmet opazovanje je potrebno v naprej načrtovati korake opazovanja (Izbira okolja, opredelitev kaj bomo beležili, uspos. opazo.)
- glede na vlogo opazovalca ločimo odkrito (opazovalec se predstavi, lahko tudi sodeluje) in skrito opazovanje (poteka z udeležbo ali ne, opazovalec ne pove pravega razloga svoje prisotnosti).
- Prednost v primerjavi z drugimi načini zbir. pod.: neposredno in celovito.
- Pomanjkljivost: opazujemo lahko sedanjost, samo zunanje pojave (vedenje, ne razlogov za vedenje) in ne more biti dolgotrajno (izjeme)

Kaj je strategija in kaj metoda?

Strategija: pomeni širši okvir organizacije in strukture raziskovanja, ki se nanaša na celoten, dolgotrajnejši potek ali organizacijo

Metoda: način, kje in kako bomo iskali odgovore na naša vprašanja

Primeri kvalitativnega raziskovanja

- doživljjanje bolezni med premikanjem pacienta
- pripisovanje smisla slikanja pljuč
- razumevanje bolezni (nezmožnost opraviti določen gib)

Raziskovalni problem s pomočjo intervjuja

- kako so pacienti zadovoljni z delom inženirja na oddelku za slikanje pljuč

Katero raziskovanje se uporablja-kvalitativno ali kvantitativno

- vse bolj oboje, kvalitativno (v zdravstvu v tujini)

Tri glavne oblike raziskovalne metode

- deskriptivna ali opisna (podatke zberemo z opazovanjem ali spraševanjem in v pojavi sam ne posegamo, podatke obdelamo kvalitativno ali kvantitativno)
- eksperimentalna (v nadzorovanih okoliščinah posegamo v pojavi in ugotavljamo vzročno-posledične zveze med posegom in posledico)
- zgodovinska metoda ali analiza virov (nanaša se na prou. dokumentacije)

Elementi načrtovanja študije primera?

- pregled projekta
- terenski postopki zbiranja podatkov
- vprašanja študije primera in predvidene vire odgovorov
- glavne elemente za končno poročilo o študiji primera

Interakcija med študenti in kliničnimi mentorji pri praktičnem pouku

zbiranje podatkov: med različnimi starostmi študentov in na različnih oddelkih
vprašanja: kako vpliva starost na interakcije? Kako tim vpliva na interakcije?
Glavni elementi: kakšne so razlike med starostnimi skupinami,...

Elementi raziskovalnega predloga

- naslov, ime raziskovanca z nazivi, datum
- opredelitev problema s kratkim pregledom literature
- pomen raziskave tega problema
- cilj študije
- načrt raziskave in konkretna izvedba
- predvidena sredstva

Katero strategijo in metodo raziskovanja bi izbrali če bi želeli ugotoviti, kako radiološki inženirji komunicirajo s pacienti?

- Strategija: longitudinalna študija
- Metoda: deskriptivna ali opisna metoda

Ali je v naši stroki smiselna uporaba eksperimentalnega raziskovanja?

Primer: slikanje oseb po vstavitvi srčnega spodbujevalnika

Populacija: od 30. let dalje

Eksperimentalna in kontrolna skupina: zdravljene pri osebah, ki se niso opirale na roko in osebah, ki so se držale navodil in se ne oprale na roko

Intervencija: osebe, ki so se naslanjale na roko

Merjenje izvidov: računanje razlik v času zdravljenja med osebami s ponovno operacijo in osebami, ki so upoštevali navodila

Raziskovalni problem iz našega področja, ki bi ga preučili s pomočjo opazovanja! Načrt:

Opazovanje medpoklicnega timskega dela na kliničnem oddelku

Kdo bo opazoval: novi zaposleni

Kaj ali koga: radiološke inženirje v naravnem okolju

Koliko časa: 2 tedna

Kje: na kliničnem oddelku

PRINCIP ZNANSTVENO-RAZISKOVALNEGA DELA

- Znanost = oblika znanja, nastane s pomočjo znanstvenega raziskovanja
- Od drugih oblik znanja se razlikuje = večja objektivnost, zanesljivost, veljavnost, sistematičnost, splošnost, natančnost
- Potrebno je opraviti točno določene korake, ki am zagotavljajo da pride do znanstveno utemeljenega odgovora na naše vprašanje
- Poznati moramo načela raziskovalnega dela
- Zavedali se moramo etičnih dilem
- Upoštevati moramo učinek znanstvene razlage pojavov = spoznavna, praktična
- Vpliva na naše vsakdanje razmišljanje

ZNACILNOSTI RAZISKOVALNEGA DELA NA PODROČJU ZDRAVSTVA

- Ima svojo specifiko
- Umeščenost na polje med naravoslovnimi in družbenimi vedami
- Kombinacija različnih pristopov
- Raziskovanje se razvija somerno z razvojem drugih ved

OSNOVE POSTOPKOV RAZISKOVALNEGA DELA

- Poznati moramo konkrete korake in postopke raziskovanja
- Pomembna = faza načrtovanja raziskovanja
- Opredelitev problema
- Pregled in kritično branje pomembno literaturo
- Sprejeti moramo pomembne odločitve = glede poteka raziskave
- Kaj je naš problem
- Iz problema izpeljemo vprašanje = bomo uspešno odgovorili
- Uporabo kvantitativnih ali kvalitativnih metod
- Katera populacija bo vključena
- Kako bomo podatke zbirali, jih analizirali
- Kvantitativni pristop = eksperiment, anketa
- Kvalitativni / kombiniran pristop = intervju, opazovanje, študija, primera, analiza
- Končamo z javno dostopnim poročilom = poročilo, članek, diplomsko / magistrsko / doktorsko delo
- Izpostavimo lahko svoje ugotovitve

ZNANJE IN ZNANOST

- Znanstveno raziskovanje je sistematično
- Zbiranje in analiza podatkov je opredeljena s pravili
- Namen = pridobiti veljavno znanje za reševanje problemov in razumevanje pojavov

RAZLIČNE OBLIKE ZNANJA

- Znanost = oblika znanja, pridobljena z raziskovalnim delom, sistematično organizirano
- Razvije se zaradi prizadevanja ljudi po preživetju v svetu, ki ga morajo stalno spremenjati in prilagajati potrebam življenja spoznati in razumeti

- Postavljajo se vprašanja = kakšen je svet in kako deluje → vodi k produkciji znanja
- Izkustveno znanje = kopiranje izkušenj, izmenjava med ljudmi, posploševanje
- Vprašanja zakaj nekaj tako deluje = vprašanja o razlogih za pojave in zveze med vzroki in posledicami
- Včasih so razlage pojavov temeljile na višjih silah = vera, magije, miti, rituali,...
- Svet lahko poskušamo razlagati s pomočjo razuma
- Temelji na predpostavki = svet obstaja in ima neko strukturo, ki jo lahko razumemo in razložimo
- Proces nastajanja znanja = za razumevanje in obvladovanje sveta je potrebno pojavom dati imena, razložiti značilnosti, vzroke, posledice
- **Znanje si lahko pridobimo (brez znanstvenega raziskovanja):**
- Tradicija = znanje iz starejših generacij se prenaša naprej, ni potrebno znova vsega odkrivat, del znanja sčasoma postane neuporabno - katero znanje je pomembno in uporabno je odvisno od družbenih okoliščin
- Prevzamemo od avtoritet = avtoritetam je zagotovljena neka moč in so verificirani; znanje je bolj zanesljivo, preverjanje argumentov avtoritetu → pripelje do znanja
- Osnova intuicije = s pomočjo poglobljenega uvida na osnovi kombinacije opazovanj in izkušenj
- Inspiracija = navdih, originalne sestave ele. v novo celoto → umetniško ustvarjanje
- Izkušnje = subjektivno, omejena moč posploševanja, velja samo za posameznika in konkretno okoliščino, prenaša se ustno, ni splošno
- Logično sklepanje = iz posameznih informacij na splošno zakonitost, na razumu utemeljen postopek in je temelj racionalnega znanstvenega raziskovanja, sklepi bi morali biti empirično preverjeni, če naj bi pridobili značaj znanstvenega znanja

ZNANSTVENO ZNANJE

- Specifična oblika znanja
- Nastaja v procesu znanstvenega raziskovanja
- Sistematično in preverljivo
- Pridobljeno po znanstveni metodi
- Znanstvena metoda = sistem korakov in postopkov na poti do znanstvenega spoznanja, veljajo določena načela (objektivnost, zanesljivost, veljavnost, natančnost, splošnost, sistematičnost)
- Objektivnost = usmerjenost na predmet raziskovanja, izključimo vse subjektivno (stališča, vrednote,...)
- Zanesljivost = preverljivost rezultatov, dosežemo z natančnim nadzorom in opisom raziskovalnih postopkov, drug raziskovalec jih lahko preveri, ponovi
- Veljavnost = raziskujemo res tisto kar želimo raziskati in ne kaj drugega

- Natančnost = odsotnost dvosmiselnosti in nedorečenosti
- Splošnost = zagotavlja da ugotovitve do neke mere veljajo za širši pojav kot je bil proučevani – mogoče jih je posplošiti
- Sistematičnost = označuje organiziranost znanstvenega znanja v celoti, sistem ki povezuje zakonitosti in pojme stroke
- Znanstveno raziskovanje = sistematično, nadzorovano, izkustveno (empirični podatki), kritično proučevanje hipotez

Razlike med vsakdanjim izkuštenim znanjem in znanstvenim znanjem:

- Znanstvena spoznanja so bolj sistematično organizirana
- Imajo opredeljene pogoje, velja določena zakonitost
- Trditve so natančno formulirane
- Pojem znanost = nanaša se le na znanstveno znanje kot sistem ugotovitev, na osnovi znanstvenega raziskovanja, uporaba znanstvene metode
- Temeljni cilji znanosti = sistema, pojasnitev pojavov, dogodkov, povezav med pojavi

Namen znanstvenega raziskovanja

- Opis = cilj je, da potrebno opišejo pojav, odgovorijo na vprašanje, katere so njegove značilnosti, dimenzijs, katere enote ga sestavljajo, medsebojno razmerje,... (Značilnosti kakovosti zdravstvene nege v domu, v kraju A)
- Razlaga = iščejo se vzroki in posledice pojava (Dejavniki kakovosti zdravstvene nege in njihov vpliv na počutje stanovalcev)
- Napovedovanje pojavov = da lahko pojave z zavestnimi dejanji usmerimo v zaželene izide; zahtevne, drage raziskave, potekajo več let, da spoznamo notranjo dinamiko pojava in oblikujemo vzorce njegovega pojavljanja in spreminja (Dostopnost do športnih igrišč in vadbe na izboljšano fizično, psihično, socialno zdravje mladostnikov)

ETIČNI VIDIKI ZNANOSTI

- Znanstveno raziskovanje = invazivno → posega v pojav
- Ko zbircamo podatke ga lahko poškudujemo (prizadetost oseb z vprašanjem, opazovanje)
- Lahko nastopijo škodljivi učinki zakonitosti pojava
- Etična načela (kot v zdravstvu) = ne škoduj, delaj dobro
- Varovati je treba pravice oseb, na katerih se izvaja raziskava
- Pravice:**
 - Zaradi vključenosti v raziskavo niso kakorkoli prizadeti
 - Sami se odločajo o sodelovanju na osnovi seznanjenosti o raziskavi
 - Pravica do zasebnosti
 - Do dostojanstva in spoštovanja
 - Do odklonitve sodelovanja brez posledic
 - Posebno občutljive skupine = bolniki, otroci, duševno prizadeti, starejši, zaporniki, umirajoči,...
- Osnovno pravilo etike raziskovanja = potrebno je varovati skupine in posameznike ki so v odvisnem ali deprivilitiranem položaju

- Komisija za medicinsko etiko, Ministrstvo za zdravje = pristojnost za etični vidik raziskovanja v zdravstvu

ZA KAJ JE ZNANOST DOBRA: SPOZNAVNA, PRAKTIČNA, KULTURNA

FUNKCIJA ZNANOSTI

- Osnovna vloga znanosti = spoznavna funkcija → ustvarja znanje
- Cilj = objektivno, na razumu utemeljeno spoznanje o pojavih
- Znanost = sistem znanja o nekem področju, nastaja z uporabo znanstvene metode
- Na videz neodvisna od družbe
- Tudi izbor raziskovalnih problemov in metod je odvisno od okoliščin in pogojev
- Na nekatera vprašanja znanstveniki iščejo odgovor na sistematičen način, z uporabo raziskovalnih metod → nastajanje zanesljivega, preverljivega, objektivnega znanja
- Nekatera vprašanja dobijo le neznanstvene odgovore = osnova posebnega izkustva, tradicije, avtoritet, politike,....
- Pogosto prihaja istočasno do identičnih odkritij med seboj nepovezanih raziskovalcev = pripadnost družbi
- Znanstvena spoznanja nikoli niso popolna- ne morejo odkriti vse resnice o nekem pojavu
- Znanstveno spoznanje = zgodovinsko pogojeno in je relativno, nepopolno
- Znanost = odprt, nenehno razvijajoč sistem
- Znanost odkriva tudi mogoče, pomembno za praktično življenje (industr. revolucija)
- Praktična funkcija = vpliv na gospodarski razvoj, odvisen od razvoja tehnike in znanosti
- Nadzor nad informacijami in znanjem = vir moči, prestiža, konkurenčnosti določenega gospodarstva
- Koristnost uporabe izследkov, komu koristi / škodi, ali prinaša le povečanje dobička (orožje,...)
- Nastopa tudi v funkciji opravičevanja in utemeljevanja praktičnih, političnih, ekonomskih ukrepov
- Na videz neodvisna avtoriteta, sklicujejo se nosilci družbenih procesov
- Kulturna funkcija = vplivanje na način življenja in kulturo neke družbe v najširšem pomenu (mišljenje, dojemanje,...)
- Vpliva na druge oblike zavedanja (religijo, moralo, umetnost,...)
- Znanost vpliva na treh področjih:**
 - Spremenjen odnos človeka do narave = človek nadrejen naravi in jasno ločen od nje
 - Matematizacija mišljenja = kvantitativno opredeljevanje pojavov, izražanje v številkah, količinah
 - Redukcionizem = zoži vse, tudi kvalitativno različne pojave na tiste prvine, ki se dajo matematično natančno pojasniti, omogočajo znanstvene napovedi z uporabo eksperimentalne metode; pomembna vloga v preteklosti pri razvoju znanosti

- Danes se bolj uveljavlja celostna obravnavanje = holizem, interdiscipliniranost, kombinacija metod

ZNANSTVENO RAZISKOVANJE V ZDRAVSTVU: SPECIFIKA NOVIH RAZISKOVALNIH POLJ

- Znanstveno raziskovanje ima umeščenost v polje med naravoslovnimi in družboslovnimi vedami
- Zdravstvo in zdravje, pojava ki vključuje fizične vidike in psihosocialne dejavnike
- Zdravstvene vede = znanost o zdravstvenih pojavih (iščejo še neznane značilnosti in procese, preverjajo hipoteze,...) in so stroke (z uporabo teoretičnega znanja se ukvarjajo s konkretnimi problemi, povzročajo sprememb v želeni smeri)
- Povezava med znanostjo in stroko = v nenehnem preizkušanju praktične uporabnosti znanstvenih ugotovitev pri uvajanjju sprememb in znanstvenim proučevanjem in iskanjem zakonitosti pojmov iz določenega področja

ZAČETKI IN RAZVOJ

- V zdravstvu so se pojavile nove dejavnosti, ki jih danes opravljajo različni zdravstveni delavci
- V prihodnosti pa se bodo le ti verjetno spet drugače reorganizirali in preimenovali
- Ti poklici so bili v začetku utemeljeni na praktičnem (z izkustvom) pridobljenim znanjem, izobraževanje je bilo podobno vajenškemu, ni temeljilo na teoretičnih osnovah
- Te poklici so na meji med naravoslovjem, tehniko, družboslovjem in humanistiko = teoretična in praktična usposobljenost
- Zdravstveno delo mora potekati na znanstvenih osnovah = ustvarjeno mora biti s pomočjo znanstvenega raziskovanja

RAZLOGI PROTIV IN RAZLOGI ZA RAZISKOVANJE

PROTI:

- Za raziskovalno delo moramo imeti percepciono metodološko znanje
- Raziskovanje zahteva specifično usposobljenost = pridobimo z izobraževanjem (študijski program, samoizobraževanje)
- Ker večina zdravstvenih delavcev ni imala metodološkega znanja, je veljalo prepričanje da to ni pomembno
- Razlog: raziskovanje draga in zamudna dejavnost = stroški z raziskovanjem in časom osebe ki raziskuje (opredelitev problema, hipoteza, literatura, obdelava podatkov)
- Ugotovitve so lahko v neskladju s pričakovanji
- Raziskovanje ni primerno za iskanje odgovorov na vsako vprašanje (moralna, politična, religiozna vprašanja)
- Z znanstvenim raziskovanjem ne moremo priti do končne resnice o pojavi, le do modela resnice
- Možnost zmot pri raziskovanju (vsebnost železa v špinaci)

ZA:

- Raziskovanje omogoča vedno nove, bolj natančne in poglobljene razlage pojavov = podlaga za uspešno uvajanje želenih sprememb v korist uporabnikov in izvajalcev zdravstvenih storitev
- Znanstvene resnice je možno kadarkoli ovreči
- V znanstveno raziskovanje vgrajen metodičen dvom = omogoča razvoj (dvomim torej sem)
- Praktični razlogi = ekonomski (za zdravstveno delo se porabijo velika sredstva, pomembno je kako se porabijo); spoznavni (potreba po razumevanju dejavnosti, nastanek, razvoj, delovanje); politični (odločanje o razporejanju sredstev za razvoj dejavnosti)
- Etični razlogi = dobrodelnost zdravstvenih delavcev, ker smo vsi ravniji; samo dobrí nameni in želje pa lahko včasih tudi škodujejo uporabnikom
- Del izobraževalnega procesa = pomedejavnosti, potrebe po spremembah, posegih

Razlogi za majhnost uporabljanja raziskovalnega znanja:

- Pomankanje znanja = ne pozna raziskav, težak dostop do knjižnic,...
- Nimajo zaupanja v ugotovitve raziskav, ki lahko zanikajo tradicionalno znanje
- Nimajo dovoljenja za prekinitev tradicionalnih načinov dela in uvajanje sprememb na osnovi raziskovalnega dela
- Premalo spodbude delovnega okolja, malo pozitivnih sankcij
- Raziskovanje poveča ugled poklica in profesionalizem = podaljšano izobraževanje, utemeljitev na teoretičnih osnovah
- Zdravstveni delavci morajo svojo praktično dejavnost opirati na teoretične ugotovitve, pridobljene z znanstvenim raziskova.

PREGLED NEKATERIH RAZISKOVALNIH Vprašanj V ZDRAVSTVENIH VEDAH

- Zdravstvene vede obravnavajo probleme v zvezi z zdravjem
- V procesu skrbi za zdravje je več elementov = izvajalci zdravstvenih storitev
- Za kakovost zdravstvenega dela in doseganje načrtovanih izidov posegov moramo vedeti kdo zdravstveni delavci so in kaj je vsebina in kakovost njihovega dela
- Razvitost neke vede = odvisna od tega do kolikšne mere razvije konzistentne teorije o svojem področju

Kdo sem

- Ta vprašanja so usmerjena na družbeno ozadje dejavnosti, na vlogo in razvoj poklicne skupine
- Vprašanja o samoidentifikaciji poklicne skupine
- Raziskovalci s tem odkrivajo razlike med podskupinami in sloji v poklicni strukturi zdravstvenega varstva = socialni izvor, vrednote, prepričanja, stereotipi, predsodki,....
- Vpliv osebnih in skupinskih značilnosti izvajalcev na izide zdravstvene obravnav je velik = pomembno področje

Kaj in kako delam

- Najpomembnejša vprašanja za prakso

- Povezana so s kliničnimi raziskavami
- Raziskovalni problem = področje dela, drugačnost od drugih strok, definiranje novih področij, kakovost dela, metode...
- Postavlja se vprašanja o vsebini in kakovosti dela, delovnih področjih, o razlikah med poklicnimi dejavnosti med bolnišnico, skupnostjo, vloga posameznega poklica
(Kaj je fizioterapija? Kaj delajo fizioterapeuti?)

Zakaj in čemu delam

- Iskanje notranjih zakonitosti, smisla in razvoj teoretičnih poslošitev
- Predmet raziskovanja = kar je pred strokovnim dejanjem, razlogi zanj, kar stoji za dejanjem, kaj je smisel in namen dela
- Na kakšnem vrednostnem sistemu je zasnovano delo v zdravstvu
- V kakšnem družbenem in političnem kontekstu poteka
- Kateri so spoznavni in praktični cilji raziskovanja
- Vprašanja o družbeni odgovornosti zdravstvene dejavnosti
- Zveza med stroški in učinki
- (Kakšen vpliv ima izobrazba RT ing na umrljivost v SLO?)

Problem v raziskovanju v preteklosti in trend sedanosti

- Preteklost = največji problem premajhna usposobljenost za znanstvenoraziskovalno delo (odklanjanje znanstvenega pristopa)
- Danes = strokovno delo mora biti utemeljeno na znanstvenih ugotovitvah (na dokazih temeljča praksa) se mora uveljavljati kot norma v zdravstvenem varstvu
- Odprto vprašanje = kako razširjati raziskovanje in ivajat ugotovitve v praksi, katere metode uporabljati
- V prihodnosti bo več interdisciplinarnega raziskovanja kot kompleksnega pojava, večja bo orientacija v skupnost, povezovanje z uporabniki, akcijsko raziskovanje za spremištanje prakse

Raziskovanje na področju zdravstvenih ved v Sloveniji

- Z večanjem števila zaposlenih v zdravstvu se veča tudi obseg in kakovost raziskovanja
- Uvajanje pouka raziskovalne metodologije = raziskovalna pismenost, spreminja odnos poklicne skupine do na dokazih podprtega znanja

Raziskovanje poteka na različnih ravneh:

- Raziskovalni projekti = študenti jih izvajajo pod mentorškim vodstvom (diplomske / magistrske delo)
- Projekti ki niso zunanjje financirani (podiplomski project predavateljev)
- Projekti v sodelovanju z uporabniki iz zdravstva ali civilne družbe
- Projekti, financirani s strani ministrstva za znanost ali v okviru mednarodnih raziskovalnih projektov

NAČRTOVANJE RAZISKOVALNEGA DELA

- Načrt = pripravimo miselne poti celotnega raziskovanja, predvidimo vire, možne ovire, ocenimo potreben čas, pripomočke
- Študijem literature = seznanimo se s področjem našega raziskovanja

- Razprava s kolegi / izkušenimi raziskovalci = prečistimo naše ideje, vprašanja, jih natančno formuliramo
- Ko nam je jasno kaj bi radi in kako bomo to naredili = napišemo dispozicijo (raziskovalni predlog)
- Potrebno je poznati korake raziskovalnega dela

KORAKI V RAZISKOVANJU

- Raziskovalno delo poteka sistematično in organizirano
- Koraki raziskovalnega dela vodijo od vprašanja do odgovora
- Če ima odgovor značaj znanstvenega znanja, morajo biti koraki opravljeni na določen način = rigorozno
- Proses zaporedja korakov ni nujno popolnoma linearen = včasih se je treba vračati nazaj k že opravljenim korakom in jih ponoviti
- (opredelitev raziskovalnega problema/vprašanje, pregled pomembne literature, določitev raziskovalnega načrta, zbiranje podatkov, analiziranje podatkov, interpretacija rezultatov, pisno / javno dostopno poročilo)

OPREDELITEV RAZISKOVALNEGA PROBLEMA ALI VRAŠANJE

- Raziskovanje ni samo zbiranje informacij = usmerjeno in sistematično iskanje odgovorov na vprašanja ali restive problemov
- Prvi korak = izbor in opredelitev raziskovalnega vprašanja / problema
- 3 glavni viri idej za raziskovanje:
 - Izkusnje = zaradi problematičnosti, nerazumljivosti pojavov, nam predstavljajo izziv (zakaj to tako delamo/način?..)
 - Branje strokovne literature = z branjem ugotovimo o katerih temah ni nobenih raziskav, možnosti za ponovitev že obstoječih raziskav, priporočila za nadaljnjo raziskovanje; zastavljamo si vprašanja ali bi to delovalo v našem okolju, v čem so razlike- kakšne teorije so prisotne na našem področju
 - Teorija = preverjanje in testiranje teoretičnih konceptov v praksi je izziv, vprašanja preverjajo pomen teorije
- Ideja o raziskovanju je nedodelana
- Razpravljati je treba še z drugimi kolegi, ljudmi, učitelji, praktiki,...
- Prva faza = uporabna možganska nevihta
- Kasneje kritično pretresanje prvih idej ki se morajo izoblikovati v izvedljiv raziskovalni načrt
- Seznam vprašanj ki si jih zastavimo o problem = kaj pomeni da je nekaj problem?, Ali je to resnično problem ali se to zdi meni?; Kdo ga še vidi kot problem?; Ali je to pomembne problem?; Ali bo to raziskovanje komu koristilo?; Je problem mogoče raziskovati?; Ali potrebujem dovoljenje etične komisije?; Ali ni vprašanje presplošno, se lahko definira in meri?; imam dovolj znanja da se ga lahko lotim?; je raziskovanje izvedljivo?; Je dovolj časa?; Kdo bo sodeloval?; Bodo udeleženci soglašali in sodelovali?; Material, oprema, denar?; Ali se vloženi trud izplača?; Je zanimivo/novo? Bo koga/mene zanimalo?
- Ta vprašanja pomembna = zaradi obdobjij krize in občutkov da stvari ne gredo dobro

Zožitev raziskovalnega problema na raziskovalno vprašanje ali hipotezo

- Zožitev na raziskovalno vprašanje / hipotezo na katerega bomo odgovarjali
- Metoda lijkenja = od opredelitev širokega področja raziskovanja gremo na opredelitev raziskovalnega problema in nato na raziskovalno vprašanje/hipotezo → dokončno oblikujemo šele po pregledu literature
- (proučevanje širokega področja odnosov med zdravstv. delavce določenega poklica)
- Nadaljujemo z operacionalizacijo = konkretno načrtovanje raziskave, raziskovane pojme definiramo tako da jih merimo
- Začnemo z oblikovanjem variabel = razлага postopkov, dajanje informacij
- Oblikovanje indikatorjev = lestvice, ki merijo stopnjo temeljitososti razlage ali razumljivosti
- Pomembno je preveriti jasnost opredelitev raziskovalnega vprašanja
- Iz vprašanja mora izhajati kaj raziskovalec namerava
- Uporabljati moramo besede z jasnim pomenom (meriti, razlikovati,...) → za začetnike, za uporabo kvantitativnih metod
- **Za vsakega raziskovalca je pomembno, da pozna odgovor na:**
- Kam grem? Kaj je moje vprašanje?
- Kako bom prišel tja? Kakšne metode bom uporabil za iskanje odgovora?

PREGLED LITERATURE IN KRITIČNO BRANJE

- Vse znanje je shranjeno v znanstveni in strokovni literaturi in na svetovnem spletu
- Do njega pridemo z iskanjem s pomočjo ključnih besed po bazah podatkov
- Pregled literature poteka ves čas raziskave in ne le na začetku
- Uvodni/glavni pregled literature = obsega $\frac{1}{4}$ do tretjino našega časa
- Kasneje pregledujemo literature občasno = specifična metodološka / teoretična vprašanja
- Pri pregledu literature izvemo kaj so drugi pisali o naši temi = pomoč pri oblikovanju hipoteze
- Hipoteza ni potrebna pri eksploratornem raziskovanju = o problem ní veliko znanega
- Iz študij se poučimo tudi o načrtu raziskovanja = izognemo se napačni raziskovalni strategiji
- Z navedbo avtorja in iz upravičenih razlogov lahko uporabljamo že razvite raziskovalne instrumente (vprašalnike)
- Opredelitev pojmov, konceptov, variabel = bolj veljavna če se ujema z uveljavljeno strokovno terminologijo
- Seznamitev s prevladujočimi teorijami = pomemben pregled literature

Pomen besede pregled literature:

- Besedilo v katerem je predstavljena in komentirana pregledana literatura, sestavni del članka/samostojni članek
- Dejavnost raziskovalca = išče, pregleduje in ovrednoti literature z določenega področja

Namen pregleda literature

- Odkriti katere raziskave so bile opravljene na področju, kin as zanima
- Ugotoviti, katere raziskovalne strategije, metode in tehnike bi bile najprimernejše
- Pomagati opredeliti pojme, koncepte, variablene načrtovanega raziskovanja
- Poiskati teoretični okvir, v katerega bo raziskava umesčena
- Identificirati mesto naše raziskave v kontekstu znanja z določenega področja
- Za uspešen pregled literature je nujno kritično branje
- Stalno preverjamo avtorjeva izhodišča, postopke, zaključke = tekstu postavljamo vprašanja, najti moramo odgovor
- Veljavna in zanesljiva = tista raziskava, pri kateri so bili opravljeni vsi koraki raziskovalnega dela

Pri vsakem besedilu si zastavljam (kritično branje):

- Kaj je predmet raziskave/kaj raziskuje? = odgovor nam da že naslov, izvleček ali dalji povzetek
- Kateri so razlogi raziskave/zakaj je raziskava potrebna? = navedeni razlogi za obravnavo izbranega vprašanja, navedeni morajo biti financerji in eventualni nadzorni organ
- Kako je raziskava potekala? = načrt mora ustrezati vprašanju, pregled literature mora dokazati avtorjevo poznavanje pomembne novejše literature; opredelitev konceptov in variabel mora biti jasna in enoznačna; predstavljen mora biti način oblikovanja raziskovalnih instrumentov in preizkušanja, ali naveden vir če so bili uporabljeni že obstoječi instrumenti, dokazana mora biti etična neoporečnost
- Ali so ugotovitve razložene, utemeljene, pomembne? = predstaviti postopke obdelave (kvantitativne in kvalitativne) rezultati v tabelah/grafih morajo biti napisana razumljivo
- Kako se zaključki ujemajo z namenom raziskave? = kako se zaključek ujema z začetkom (namen raziskave), ali so rezultati tako preprečljivi da bi jih lahko uporabili pri lastnem delu
- Kakovostna dela lahko vložimo v osebno bazo za kasnejo uporabo

IZDELAVA NAČRTA RAZISKAVE

- Načrt = opis kako predvidevamo potek raziskave, vsebinsko kot glede na sredstva za njen izvedbo
- Je sestavni del raziskovalnega predloga/dispozicije, obvestimo druge o našem namenu
- Tudi nam pomaga jasno formulirati vprašanja in načrtovati iskanje odgovorov nanje

- **Vsebuje** = utemeljitev izbora problema, namene in cilje raziskave, predmet proučevanja, populacijo in vzorec, izbrane metode in strategije in postopki raziskovanja, pričakovane rezultate, druge elemente (čas, denar, kdo, kje,...)
- **Sestavni del načrta** = opis izbora strategij, metod, postopkov znanstvenoraziskovalnega dela
- **Strategija** = širši okvir organizacije in structure raziskovanja, nanaša se na celoten, dolgotrajnejši postopek/organizacijo raz.
- **Metode** = načini, kje in kako bomo iskali odgovore na naša vprašanja
- **Postopki/tehnike zbiranja podatkov** = konkretna zajemanja informacij (opazovanje, spraševanje)

Strategije

- **Študija primera** = poglobljeno obravnavamo enega ali majhno število primerov, lahko z uporabo različnih raziskovalnih metod
- **Longitudinalna študija** = podatke zbiramo skozi daljši čas, na več časovnih točkah na enak način
- **Primerjalna študija** = med religijami, državami, študenti,...
- **Presečna študija** = najbolj pogosta, pojav opazujemo samo na eni točki v času
- **Akcijsko sodelovanje/intervencijska študija/sodelovalno raziskovanje** = reflektirana, raziskana uvedba neke spremembe v konkretno okolje z enakopravnim sodelovanjem raziskovalca in subjektov raziskave; ni primerna za diplomska dela
- **Pilotna študija** = preskusna, manjša raziskava pred glavno raziskavo za preskus metode, instrumentov, vzorca; da informacijo o tem ali smo raziskavo dobro načrtovali

Metode

- **Deskriptivna/opisna metoda** = podatke zberemo z opazovanjem ali spraševanjem, dobijeno lahko obdelamo kvantitativno ali kvalitativno
- **Eksperimentalna metoda** = v nadzorovanih okoliščinah posegamo v pojav, ugotavljamo vzročno-posledične zveze med posegom in posledico
- **Zgodovinska metoda/analiza virov** = proučevanje dokumentacije ali materialnih ostankov pojavov ali procesov (to ni pregled literature!)

Načini ali postopki zbiranja podatkov

- (seštevanje, opazovanje, merjenje)
 - Postopki s katerimi iz pojava zajamemo podatek, ki se nanaša na proučeni vidik
- Pri načrtovanju raziskovanja moramo zagotoviti njegovo veljavnost in zanesljivost in se izogniti pristranskosti**
- **Veljavnost** = ločimo na zunanjo in notranjo
 - **Notranja** = raziskovalni instrumenti merijo tisto kar nameravamo merititi, podatki ki jih dobimo so prava podoba dogajanja ki ga želimo proučiti; jasna mora biti zveza med koncepti od problema do načrta

- raziskave, variabilami in indikatorji; pomemben je razvoj lastnih merskih instrumentov (vprašalnikov,...)
- **Zunanja** = rezultati so primerljivi s podobnimi študijami, ugotovitve, ki so posplošljive tudi izven okolja našega raziskovanja; ogrozi jo lahko napačna izbira vzorca / pogoji zajemanja podatkov
- **Zanesljivost** = stopnja do katere bi bili podatki identični, če bi študijo ponovili v drugem prostoru in času; na zanesljivost vplivajo okoliščine
- **Preverljivost** = nujen proces raziskovanja in njegovih elementov, ni zadosten pogoj za veljavnost
- **Pristranskost** = posledica dejstva da vsako raziskovanje poteka v družbenem okolju; raziskovalec in objekti raziskovanja reagirajo drug na drugega, popolno objektivnost težko dosežemo, ljudje različno reagiramo na različne dejavnike; lahko pa uporabimo postopek triangulacije → kombinacija strategij, metod, teorij z namenom nadomestiti šibkost enega pristopa z močjo drugega, zahteva več časa, sredstev in raziskovalcev

PISANJE RAZISKOVALNEGA PREDLOGA (dispozicije, raziskovalnega protokola, prijave na razpis & financiranje dela)

- **Namen** = pridobivanje dovoljenja/sredstev za raziskovanje
 - Dokazuje našo usposobljenost za raziskovanje
 - Koristi nam za razčiščevanje idej in pripravo realističnega raziskovalnega načrta
 - Uporaben kot vodilo pri pisaniu zaključnega poročila/ izhodišče za diplomsko, magistrsko, doktorsko delo (dispozicija)
 - Obsegati mora razloge za raziskavo, predvidene metode, pričakovane rezultate, uporabnost raziskave
 - Nekatere ustanove imajo pisana pravila za oblikovanje raziskovalnega predloga/obrazce
- Pri pripravi je koristno slediti:**
- Napišite cilj raziskave in raziskovalnega vprašanja čim bolj jasno, v kratkih stavkih (ne preširoko)
 - Zelo na kratko povzemite najpomembnejšo literaturo = dokazujete poznavanje področja, z nadaljnim delom ga boste poglobili, navežete pa vprašanja na teoretični okvir
 - Opredelite celovit načrt raziskave, izbor pristopa in metod = izhaja iz ciljev raziskave → priprava instrumentov za zbiranje podatkov
 - Odločite se koga boste prosili za finančno podporo, če imajo ustanove obrazce jih uporabite
 - Poiščite si mentorja med učitelji/izkušenimi raziskovalci
 - Predvidite obdelavo podatkov in prikaz rezultatov
 - Bodite kratki in jasni, člani komisije nimajo veliko časa za branje
 - Preverite ali je potrebno predložiti dodatno dokumentacijo (priporočila, dovoljenja)

- Realistično ocenite čas, sredstva, znanje, zmožnosti in njim prilagodite načrt raziskovanja
- Čim bolj natančno ocenite predvidene stroške, kasneje je težko pristiti za dodatna sredstva
- Elementi raziskovalnega predloga**
- Naslov (lahko je delovni), ime raziskovalca z nazivi, datum
- Opredelitev problema s kratkim pregledom literature
- Pomen raziskave tega problema
- Cilj študije
- Načrt raziskave in konkretno izvedbe
- Predvidena sredstva
- Preden oddate predlog morate preveriti ali vsebuje vse zahtevane in priporočene elemente, in ali je bil izdelan v skladu z načeli in koraki izdelave
- Obseg predloga = ponavadi določen s pravili ustanove kamor se predlog oddaja, ponavadi ne presega nekaj 1000 besed

Izvedba raziskave: kvantitativni pristop

- 3 glavni načini zbiranja podatkov = kvantitativni, kvalitativni, kombinirani kvantitativno-kvalitativni pristopi
- Kvantitativni pristop = pridobivanje podatkov ki jih lahko matematično obdelamo in pokažemo rezultate v številski obliki

Osnovne značilnosti kvantitativnega pristopa

- Uporablja se v vseh vedah, prevladuje v naravoslovnih
- Pojave poskuša reducirati na merljive količine, ugotavljati značilnosti (opis) in jih pojasniti, obrazložiti
- Zunanji, objektivni pogled na pojave, neosebno, splošno veljavno znanje
- Ugotovitev so preverljive, kadarkoli jih je mogoče ovreči
- Značilna deduktivna logika = iz teorije izpeljemo hipotezo, preverjamo jih tako da jih primerjamo z izmerjenimi podatki o proučevanem pojavu; predpostavlja da že obsaja neka teoretična predpostavka o pojavu
- Indukcija = obratni proces, sklepanje iz posamičnega na splošno, izhajamo iz samega pojava in z preučevanjem brez vnaprejšnjih predpostavk pridemo do splošnih ugotovitev (kvalitativno raziskovanje)

Eksperiment

- Oblika intervencijske študije
- Nadzorovano poseganje v pojav in ugotavljanje posledic
- Dobre načrtovan, omogoča prikaz sistematičnih učinkov vplivanja neodvisne spremenljivke na odvisno spremenljivko
- Obe spremenljivki morata biti nadzorovani = da se izognemo prisstranskosti
- Najlažje je nadzor zagotoviti v laboratorijskih pogojih

- Randomizirani nadzorovani poskus = najvišji standard kliničnega raziskovanja, uporablja se za oceno klinične intervencije
- Koraki eksperimentalnega raziskovanja**
- Definiramo populacijo = (ljudje po 65 letu, osnovnošolci, ...)
- Izbira vzorca = ki bopredstavljal populacijo, vsebovati mora vse strukturne značilnosti, da bo reprezentativen
- Enoto vzorca razvrstimo v eksperimentalni in kontrolno skupino = vsaka enota vzorca ima enake možnosti da pride v eksperimentalno ali v kontrolno skupino; populacijo razdelimo v 2 skupini, eksperimentalni skupini uvedemo dodatno dejavnost
- Izvajanje eksperimenta/intervencije = vpeljevanje neodvisne spremenljivke v proučevani proces, raziskovalci pogosto prikrivajo prave cilje eksperimenta zato so možne dileme
- Merjenje izidov/zaključek = razlike med intervencijsko in kontrolno skupino
- Eksperimentalna oblika = najenostavnejša oblika, sistematično nadzorovan poseg; tega pri kontrolni skupini ne izvedemo, vsi drugi pogoji pa so enaki
- Podeg deluje kot neodvisna spremenljivka, izid pa kot odvisna
- Primerjamo obe skupini po posegu, če se med seboj razlikujeta sklepamo da je to posledica intervencije ali posega
- Kvazi eksperiment = oblika eksperimenta, poteka v naravnem okolju in ne v labora.
- Vsi pogoji ne morejo biti nadzorovani, zaključkov ne moremo tako posploševati
- Pri eksperimentu je pomembna etika → poseganje v človekovo integriteto
- Elemente eksperimenta imata tudi evalvacisko in akcijsko raziskovanje
- Evalviramo določeno novost ali spremembo, ki smo jo uvedli in ocenujemo posled.
- Akcijsko raziskovanje = več zaporednih korakov, faza akcije se izmenjuje s fazami analize, refleksije in evalvacije akcije
- Na podlagi ugotovitev se akcija ponovi v enaki ali nespremenjeni obliki

Anketa

- Zbiranje podatkov s pomočjo spraševanja (vprašalniki → izpolnjujejo jih anketiranci)
- Intervju = ustno zastavljanje vprašanj na katere intervjujanci odgovarjajo prosto s svojimi besedami
- Prednost = omogoči pojasnitev določenega vedenja, ugotavljamo opazovanju nedostopne pojave, sprašujemo lahko po preteklosti in prihodnosti; zagotavljamo reprezentativnost in sistematičen pregled pojava v času in prostoru
- Pomanljivost = kot podatek jemlje izjave posameznikov in ne njihovega dejanskega ravnanja

- Z določeno zanesljivostjo sklepamo da obstajajo povezave med besedami in dejanji ljudi
- S skrbnim načrtovanjem vprašanj in dovolj velikim vzorcem lahko pridemo do zanesljivega znanja o pojavu

S pomočjo ankete lahko sprašujemo

- Po stališčih, mnenjih, prepričanjih
- Po dejstvih (zdravstvene težave, navade,...)
- Po splošnih demografskih značilnostih populacije (spol, starost, dohodek, tip bivališča,...)
- Po poznavanju oz znanju, če načrtujemo dejavnosti za promocijo zdravja, različne oblike svetovanj...

Pomanjkljivosti anketiranja

- Ne vemo ali izrazi ki jih uporabimo v vprašalniku pomenijo isto za vse respondent
- Vprašanje lahko vpliva na odgovor = odgovarjanje je subjektivno pogojeno, lahko z drugimi vplivi
- Vprašalnik z zaprtimi odgovori = sili v vnaprej pripravljene odgovore, lahko se ne ujemajo s stališči/dejstvi po katerih sprašujemo, lahko se zatekajo k uporabi zaželenih odgovorov o katerih velja družbeni konsenz

Postopki razvijanja vprašalnika

- Uporabimo lahko že izdelan in preizkušen vprašalnik = dovoljenje avtorja
- Ob pomoči mentorja ga lahko razvijemo sami, če imamo ozek pojav
- Razvijanje anketnega vprašalnika = pripravljalna faza, pilotska študija, izvedba ankete na načrtovanem vzorcu
- Prvi 2 fazi sta najpomembnejši
- Pripravljalna faza = nekaj časa preživimo v okolu, ki ga želimo proučevati, opazujemo in se neformalno, usmerjeno na raziskovalni problem pogovarjamo z različnimi ljudmi; ugotovitve si zapišemo, razmislimo, osnova za sestavljenje vprašanj; to naredimo tudi če okolje že poznamo, s pomočjo anketnega vprašanja pregledamo literature → poskusno sestavljen vpraš.
- Pilotna študija = vprašanja lahko pustimo še odprta/polodprta, od poskusnih respondentov izvemo o razumljivosti, zanimivosti, trajanju izpolnjevanja,... zajamemo majhno število oseb (10, bolje 20-50), odvisno od razlik znotraj proučevane populacije, na tej osnovi dodelamo obliko, besedilo in strukturo vprašanj, določimo dokončno velikost vzorca in način računalniške obdelave
- Izvedba ankete = popravljen vprašalnik, najlažja so zaprta vprašanja s fiksno možnostjo odgovorov

Pravila načrtovanja vprašalnika

- Vprašanja so razumljiva in enostavno odgovorljiva, uporabljamo jezik ki ga respondent poznajo

- Navodila za odgovarjanje naj bodo jasna, napišemo v kateri obliki pričakujemo odgovor, tudi pri zaprtih vprašanjih ponudimo možnost odprtega odgovora
- Oblika vprašalnika naj bo prilagojena računalniški obdelavi
- Zaporedje vprašanj naj ohranja zanimanje, zzačetna vprašanja naj jih pritegnejo
- Osebna vprašanja (starost, spol,...) postavimo na koncu
- Lepa oblika in splošni vtis = tanjši, kvaliteten papir, v pastelni barvi, ne predolg; tudi zaradi preveč podatkov
- Uvod/nagovor = predstavi, poskuski vzbudit zanimanje naslovjenca, prosi za sodelovanje, raziskovalec mora zagotoviti zaupnost, anonimnost, uporaba izključno za raziskovalne namene
- Ton vprašanja mora biti vedno vlijuden, željni naklon
- Zahvala za sodelovanje na koncu

Tipi vprašani

- Naj bodo različni
- Za uvodne raziskave uporabljamo raje odprta vprašanja, težje jih obdelamo
- Zaprt = lažja obdelava, za večje število ljudi, ugotavljanje dejstev, stališč in mnenj
- Idealno je imeti vsaj 100 respondentov
- Odprta vprašanja = respondent sam napiše odgovor
- Dihotomna vprašanja = da/ne/nevem
- Zaprta vprašanja izbirnega tipa = ponudimo odgovore da jih respondent izberejo
- Rengiranje = določanje po pomembnosti, vplivu, ...
- Stopnjevane alternative = nikoli-včasih-vedno/zelo-niti ne-sploh ne
- Lestvica = kombinacija različnih tipov zaprtih vprašanj; meri določeno stališče/mnenje in njegovo jakost → Likertove lestvice, v tabeli seznam trditev in stopnjo strinjanja z njimi - 2 strinjanje, 2 nestrinjanje in 1 neutralna
- Zaprta vprašanja = lažja za obdelavo, odgovori se med seboj ne smejo prekrivati, izključujejoči in izčrpni – ponudijo vse možnosti odgovorov, pustimo pa še dodatno odprto možnost

ZBIRANJE PODATKOV S POMOČJO VPRAŠALNIKA

- Po pošti/ razdelimo vprašalnike večji skupini ljudi/beremo vprašanja, anketiranec odgovore beleži
- Kljub poštnini so podatki cenejši če jih anketiranci rešujejo sami
- Navodila morajo biti zelo jasna
- Če odgovore beleži anketar so lahko odgovori pristranski

VZORČENJE

- Vzorci = manjši deli populacije za katere predvidevamo da predstavljajo celoto
- Vzorčenje = izbor dela populacije ki v raziskovanju predstavlja celotno populacijo

- Možna je nadzastopanost ali podzastopanost določenih kategorij populacije (starostne, izobrazbene)
- Vzorčenje mora temeljiti na slučajnem izboru in verjetnostnem računu
- Enostavni slučajni vzorec = vse enote populacije imajo enako možnost da so izbrane, uporabimo žrebanje ali metodo slučajnih števil
- Stratificirani vzorec = populacija sestavljena iz določenih skupin, katere želimo da so zajete, slučajen vzorec opravimo znotraj posameznih skupin, lahko upoštevamo tudi velikost teh skupin
- Kvotni vzorec = temelji na vnaprejšnji odločitvi, koliko posameznih predstavnikov potrebujemo za našo študijo; več možnosti za pristranost, ga pa lažje sestavimo
- Pri večini anket uporabljamo stratificiran vzorec = omogoča reprezentativnost po ključnih variablah (spol, starost, poklic)
- Velikost vzorca = odvisna od namena in možnosti raziskave
- Velikost vzorca = vsaj 100 oseb, odvisno od finančne podpore, od števil in usposobljenosti raziskovalcev, od časa, od namena raziskave
- O izračunu velikosti vzorca glede na nameravane analize se obrnemo na statistične priročnike
- Realizacija vzorca = delež izbranih v vzorec ki pravilno izpolnejo in vrnejo vprašalnik; določen izpad moramo pričakovati (ne odgovorijo vsi vprašani), moramo povečati vzorec; na to moramo biti pozorni pri skupinah z nizko responzivnostjo (moški, starejši, nižji sloji, prebivalci s podeželja) → bolje jih je ustno anketirati
- Sprejemljiv izpad je 35% pri večjem vzorcu
- Po potrebi anketiranje ponovimo = nevarnost pristranskosti
- K večjemu odzivu pripomore = priložena kuverta z naslovom in znamko za odgovor/povabilo na predstavitev rezultatov

IZVEDBA RAZISKAVE: KVALITATIVNI IN KOMBINIRANI KVANTITATIVNO-KVALITATIVEN PRISTOP

- Raziskovalne metode potekajo kvalitativno ali kombinirano kvalitativno-kvantitativno
- Vedno več se uporablja kombiniranih metod = saj jih lahko merimo in opisujemo s številkami in z besedami
- Kvalitete pojavov = na stopnji razvoja znanosti niso izmerljivi, potreben je prisluhniti osebi in kako pojav opisuje
- Kvalitativne metode = opirajo se na besede, opise, pripovedi, analizo, njihov pomen
- Podatki so praviloma v obliki besedila (slike, videoposnetki)
- Besedila/podobe analiziramo da pridemo spet nazaj k teoriji, ki pojav lahko razloži
- Včasih je bilo to raziskovanje kritika kvantitativnega
- Včasih je bilo uporabljeno le kot uvodna/prehodno/ilustrativno
- Triangulacija = kombinacija kvantitativne in kvalitativne metode v isti raziskavi

- Na ravni podatkov lahko spremojemo kvalitativne podatke v kvantitativne in obratno
- Problematično je če imamo malo primerov, včasih so potrebni dodatni intervjui
- Ugotovitve lahko povezujemo tudi z dodajanjem odprtih vprašanj v vprašalnik
- Lahko da se bodo podatki med seboj povezovali, dali isto rešitev, lahko pa bodo nasprotuječi

OSNOVNE ZNAČILNOSTI KVALITATIVNEGA PRISTOPA

- Ima drugačne kriterije za izbor raziskovalnega problema kot kvantitativno
- Glavni namen = predstaviti perspektivo udeležencev raziskovanja
- Raziskovalec ni pojmovan kot objektivni in nepristranski proučevalec pojava, pri razlagi ugotovitev s pomočjo refleksije je upoštevana tudi njegova subjektivnost
- Raziskovalne problem zbira v vsakdanjem okolju in jih proučuje celovito (dejavnosti ljudi v vsakdanjem življenju)
- Cilj ni le preverjanje znanega, ampak iskanje novih, empirično utemeljenih teorij
- Kriterij veljavnosti = utemeljenost rezultatov
- Predmet proučevanja = različne subjektivne perspective udeležencev raziskave, povezane s socialnim okoliščinami, kjer se oblikujejo (proučevanje duševnih motenj in vseh vpleteneih- bolnikov, zdravnikov, svojcev)
- Refleksivnost raziskovalnega procesa = vtisi, čustvene reakcije postanejo podatki, se upoštevajo v interpretaciji, beleženi so v raziskovalnem dnevniku/kontekstualnih protokolih
- Analizira konkretna primere v časovni in krajevni specifikni, izkušnje in doživljajanje ljudi v the okoliščinah (doživljajanje bolečine, osebno razumevanje pojavov,...)

SPECIFIKA RAZISKOVALNEGA NAČRTA V KVALITATIVNEM RAZISKOVANJU

- Specifično razumevanje odnosa med predmetom raziskovanja in metodo
- **V kvantitativnem pristopu**
 - Raziskovanje = linear process z zaporedjem teoretičnih, metodoloških, empiričnih korakov
 - Pred začetkom raziskovanja raziskovalec izdela model predpostavljenih pogojev in povezav
 - Izhodišče = teoretično znanje iz literature o predhodnih raziskavah
 - Oblikovane hipoteze so operacionalizirane, testirane na empiričnih podatkih
 - Vsak korak lahko opravimo ločeno od drugih
- **V kvalitativnem raziskovanju**
 - Deli raziskovalnega procesa so med seboj odvisni = krožni model raziskovanja
 - Začnemo z raziskovalnimi vprašanji

- Lahko se nanašajo na povezave ali stanja, procese (kakšen, kako pogost, vzroki, strategije,...kako in zakaj se nekaj spreminja)
- Dostop do raziskovalnega polja = težavnejši, zahtevnejše za udeležence
- Odločitve za vzorčenje = različne točke raziskovanja (vzorčenje primerov, materiala....)
- Primer v vzorcu lahko predstavlja samega sebe/specifičen instucionaliziran kontekst = deluje posameznik in ga predstavlja drugim

ZBIRANJE IN ANALIZA PODATKOV V KVALITATIVNI RAZISKAVI

- Praviloma izbiramo besedilne/vizualne podatke

Besedilni podatki, pridobljeni

- S polstruktturnimi intervjuji = problemski, usmerjen, polusmerjen, etnografski
- Poglobljen nestrukturni intervju
- Pripovedi (naracije)
- Razprave v fokusnih skupinah = isto vprašanje postavimo skupini intervjujancev, skupina o tej temi razpravlja

Vizualni podatki

- Praviloma se zapišejo in predmet analize je besedilo
- Pridobljeni z opazovanjem = skrito/odkrito, brez sodelovanja/s sodelovanjem, sistematično/nesistematično,...
- Opazovalec = popolni udeleženec, lahko kot opazovalec ali pa je popolni opazovalec

Beleženje podatkov

- Akustično/vizualno
- Problem = vpliv snemanja, terenski zapiski, raziskovalni dnevnik,...

Analiza podatkov

- Poteka s pomočjo kodiranja in kategoriziranja
- Obsegaj lahko teoretično kodiranje = odprtlo kodiranje, osno, selektivno
- Tematsko kodiranje = iščemo pogoje, interakcije, strategije, taktike, posledice proučevanega pojava
- Kvalitativna analiza vsebine = konverzacijska analiza (predpostavlja da obstoji družbeni red, sam sebe obnavlja čez interakc.) hermanevтика(skozi korake dialoga); narativna analiza (predpostavlja da je vsebina intervjuja zanesljiva, če je v obliki pripovedi)
- Metodološko vodilo = občutljivost na kontekst
- Konverzacijska analiza = proučuje načine konverzacije v vsakdanjem življenju, video zapisi realnih življenjskih funkcij
- Konverzacija ni slučajna, poteka na urejen način, ki je rezultat in dejavnik situacije v katero je vpeta

KVALITETA KVALITATIVNEGA RAZISKOVANJA

- Poskusimo čim bolj jasno pokazati pot po kateri smo prišli do svojih sklepov

Zanesljivost kot kriterij raziskovanja

- Da metoda omogoča ponovljivost rezultatov
- To ni mogoče v kvalitativnem raziskovanju = poteva v spremenljajočem naravnem okolju
- Kriterij proceduralne zanesljivosti = pove ali je bila določena procedura korektno uporabljena
- Raziskovalci to dokazujejo z dokumentiranjem procesa, predvsem kadar gre za več raziskovalcev
- Za doseganje večje proceduralne zanesljivosti se uporablja standarizirano dokumentacijo
- Dokumentacija mora omogočiti, da jasno vidimo kaj so ideje opazovancev, in ideje opazovalcev
- Zanesljivost pri intervjuju se lahko poveča s treningom tistih ki intervjujajo, z navodili in listami vprašanj/testni intervjuji

Zanesljivost se poveča ob

- Jasni ločenosti izjav udeleženca raziskave od raziskovalčeve interpretacije
- Definirani procedure zbiranja podatkov in usposobljenih in nadzorovanih zbiralcih podatkov
- Dokumentiranost celotnega procesa

Veljavnost

- Zastaviti si moramo vprašanje ali raziskovalec vidi tisto kar misli ali tisto kar vidi
- Veljavno = kadar odslika in razloži določen pojав, doseže določeno objektivnost
- Osnovno vprašanje = do kolikšne mere so raziskovalčeve konstrukcije utemeljene v konstrukcijah tistih ki jih je proučeval in ne v njegovih lastnih
- Pri zbiranju podatkov začnemo preverjati veljavnost raziskovalnih ugotovitev

Postopki:

- Analiziranje situacije intervjuja = ali je mogoče povzročila pristranskost pri odgovarjanju
- Komunikacijska veljavnost, ko intervjujani potrdi vsebino predhodnega intervjuja in raziskovalčeve ugotovitve
- Proceduralno veljavnost, pri etnografiji, ki jo dosežemo s podobnim opisom postopkov in vlog vključenih
- Triangulacija = kombinacija različnih metod, proučevanih skupin, krajevnih, časovnih okolij, teoretičnih perspektiv

INTERVJU

- Način zbiranja raziskovalnih podatkov s spraševanjem
- Uporabljamo ga v novinarstvu, različnih zdravstvenih, svetovalnih poklicih z namenom ugotavljati/reševati problem
- Jemanje anamneze = izraz za intervju v kliničnem okolju
- Intervju načrtujemo in naprej, pridobiti mordmo posebna dovoljenja
- Zagotavlja zanesljive in veljavne podatke

- Če so strukturirani in bolj podobni ustni anketi ga lahko uporabljamo v okviru kvantitativnega raziskovanja
- Definiramo = pogovor z določenim namenom → zbiranje podatkov za analizo
- Omogoča nam vpogled v misli, doživljanja, izkušnje, občutke

Različni tipi intervjujev glede na

- Struktura = glede na število in vrsto vprašanj, s katerimi izbiramo podatke; strukturi standardiziran intervju – podoben ustni anketi, ima veliko bližjih vprašanj, predvsem o dejstvih, vpliv spraševalca je majhen; polstrukturian & usmerjen intervju & globinski intervju- najmanj strukturiran, za analizo najbolj zahteven, doživljanje vprašanca
- Število intervjujancev = individualni (sprašujemo posameznika), skupinski (skupina), fokusni (spodbujamo interakcijo med udeleženci)
- Vsebina = usmerjen v določeno temo ali dogodek, v preteklost ali v doživljanja
- Stik med spraševalcem in intervjujancem = oseben/preko komunikacijske tehnologije (telefon, internet)
- Postopek pridobivanja soglasij = enak kot pri anketi
- Globinski intervjuji niso primerni za začetnike, ker je pomembna usposobljenost spraševalca
- Pri izvedbi je treba udeležence še enkrat informirati o namenu in načinu raziskave in zagotoviti zaupnost podatkov
- Zaupnost mora zagotavljati tudi okolje, kamor drugi ne vstopajo, omogoča zbrano pogovaranje
- Pripravimo si protokol = vsebuje glavna vprašanja
- Po potrebi postavljamo podvprašanja = pojasnitev odgovora, pridobitev informacij/izzivanje reakcije
- Sprašujemo lahko po izkušnjah, mnenju, vrednotah, občutkih, čustvih, znanju, dejstvih,...
- Izogibati se je potrebno tipičnim napakam = multipla vprašanja, napeljevanje, pristranskost, podobna vprašanja,...
- Število intervjujancev je lahko majhno = namen je globinska osvetlitev pojava
- Vzorčimo = priložnostno (kriterij dosegljivosti, pripravljenost na sodelovanje), namensko (osebe z določenimi značilnostmi), teoretično (glede na teorijo, ki se nam oblikuje iz podatkov), načelo snežene kepe (intervjujanci predlagajo naslednje intervjujance)
- Praviloma se snemajo in dobesedno prepišejo za analize
- Upoštevamo da se za prepis 1h pogovora, potrebuje za prepis 4h
- Spraševalec mora napisati tudi zapisnik intervjuja = poroča o okoliščinah (čas, proctor, opombe)
- Natančen opis postopkov je nujen za zagotavljanje zanesljivosti
- Veljavnost = rezultate preverimo pri intervjujancih, lahko pa dopolnimo še z drugimi podatki (triangulacija)

- Analiza = najpogostejša kvalitativna s kodiranjem in kategoriziranjem; poznamo tudi narativno, konverzacijsko, diskurzivno
- Odločimo se ko nas zanim subjektivno doživljanje, razumevanje, odnos do nekega pojava
- Pomankljivost = zahteva usposobljenega spraševalca, zamuden, možna pristranskost, ne omogoča posploševanja

OPAZOVANJE

- Raziskovalna metoda, ki mora biti načrtovana, sistematična, preverljiva, smotrna, omejena, beležena, izčrpna
- Je gedenje/postušanje vedenja, dejanj, dejavnosti, interakcij
- Pogosto nam omogoči razumeti več kot so ljudje pripravljeni/zmožni povedati o kompleksnih situacijah
- Pomeni bližino med opazovalcem in proučevanim pojavom
- Opazovalec = v položaju ko ga neposredno zaznava in beleži
- Ni se potrebno zanašati na izjave udeležencev, zaznavno je njihovo ravnanje
- Pazljivo opazovanje = v medicini se uporablja že od Hipokrata dalje
- Uporablja ga tudi naravoslovje, družboslovje- samostojna veda v psihologiji,...
- Lahko je edini način zbiranja podatkov, lahko pa je ena od metod iz katere se lahko razvije nasledna (intervju, anketă)
- Zbiramo lahko podatke ki jih kvantificiramo (število interakcij med medicinsko sestro in bolnikom), podatke ki so kvalitativni (opis neverbalne komunikacije)
- Manj pogosta kot osnovna/Edina metoda = terja veliko časa, sistematičnosti, problematizirajo se etični vidiki

PREDMET OPAZOVANJA

- Opazujemo lahko specifične osebe, dogodke ali situacije
- Specifične osebe = vnaprej opredelimo koga in kaj bomo opazovali
- Zabeležimo vsak dogodek in ga kasneje analiziramo
- Opazovanje situacij je manj strukturirano = želimo ugotoviti kaj se dogaja, pojasniti določeno dogajanje/ testirati hipotezo
- Opazujemo lahko posameznike, skupine, organizacije, množice

KORAKI OPAZOVANJA = načrtujemo jih vnaprej

- Izberi okolja
- Opredelimo kaj bo beleženo pri opazovanju (dobesedni zapis izjav, opis prostora, dogajanje, mimika obraza)
- Usposabljanje opazovalcev za standardizacijo opazovanja = omejijo se ne predmet opazovanja, ne vključujejo svoje interpretacije
- Opisna nestrukturirana opazovanja za začetno splošno predstavitev polja
- Usmerjena opazovanja, postopoma se ožajo na vidike pomembne za raziskovalno vprašanje
- Selektivna opazovanja, usmerjena v osrednje vidike raziskovalnega vprašanja

- Opazovanje se zaključi ko se doseže teoretična saturacija = nadaljnja opazovanja ne prinašajo novega znanja

NAČINI OPAZOVANJA

- Strukturirano in kvantitativno (lestvice, kategorije) / nestrukturirano in kvalitativno opazovanje
- Kvalitativno opazovanje = tudi etnografija (znotraj antropologije) → izhaja iz potrebe po razumevanju simboličnega sveta, usmerjeno v proučevanje pomenov, ki jih ljudje razvijajo v naravnem okolju
- Pogostejsa je triangulacija opazovanja, analize dokumentacije in intervjuji
- Odkrito opazovanje = opazovalec se predstavi, v dogajanju lahko tudi sodeluje; za kratek čas lahko spremeni ravnanje opazovanih oseb, če to traja več ur, dni, tednov se bodo opazovani navadili na opazovalca
- Skrito opazovanje = lahko poteka z udeležbo ali brez nje, opazovalec ne pove pravega razloga svoje prisotnosti → nastajajo etični problem (skrita kamera), nujen je posvet s strokovnjaki na področju etike; edini možen pristop v skupinah ki odklanjajo udeležbo; opazovalec se lahko preveč poistoveti s skupino in ni objektiven
- Opazovanje ni omejeno na gledanje, pomeni opazovalčeve direktno zajemanje podatkov s čuti (sluh, vid)
- Raziskovalec sistematično gleda, posluša, beleži proučevane pojave
- Prednost = ni odvisna od spomina/volje udeležencev/obstoja natčnne dokumentacije
- Pomankljivosti = opazovalčeva pristranskoost, reaktivnost opazovancev (spremenijo vedenje); ni ga mogoče opraviti na velikih slučajnih vzorcih

MOŽNI PROBLEMI Z OPAZOVANJEM

- Če nismo nenehno pozorni na zagotavljanje veljavnosti, objektivnosti, natančnosti, zanesljivosti
- Prednost = je neposredno, celovito, opazujemo lahko procese, spreševanju nedostopne pojave
- Pomankljivosti = opazujemo lahko le sedanjost, samo zunanje pojave in ne razlage, samo izjemoma je vedenje dolgotrajno
- Koristno je izvesti časovno vzorčenje = pojav se odvija skozi čas, izberemo delce časa; oblikujemo opazovalni urnik (izberemo slučajnih 15min enote opazovanja čez cel dan/določeno osebo v časovnih intervalih); pomoč pri strukturi opazovanja; lažje za analizo

OPOZORILA IN NAPOTKI V ZVEZI S KVALITATIVNIM TERESNKIM OPAZOVANJEM (Lofland)

- Opazovalec mora vzpostaviti bližino z udeležence (fizično, socialno), vključitev mora biti dolgotrajna, da omogoča razumevanje proučevanega pojava, da zmanjša reaktivnost okolja in njegovo prisotnost

- Poročilo mora biti resnično, opazovalec ne sme dovoliti ideološkim pristranskostim da vplivajo na opazovanje (brez laži)
- Podatki morajo vsebovati obsežne opise dejav, ljudi, dejavnosti,... realnost mora biti predstavljena naravnost in skozi vsakodnevne vidike
- Podatki morajo vsebovati direktne navedke udeležencev; zapisovanje/snemanje prikaže dejansko situacijo; vsiljivost je pomemben dejavnik (opazovalec se ne more pojaviti s fotoaparatom)

KATEGORIJE OPAZOVANJ (Lofland)

- Dejanja in dejavnosti (npr. Pseudopacienti v psihiatrični bolnišnici)
- Pomeni = izjave ki določajo/razložijo udeleženčeve aktivnosti (pokašljeval,...)
- Participacija = opišemo na kakšen način je udeleženeč vključen v neko okolje
- Odnosi = opisi interakcij, povezanost med opazovanimi udeleženci
- Okolje = opis okolja ki ga vidi opazovalec (intenzivna nega,...)

OPAZOVANJE ZNOTRAJ KVANTITATIVNEGA RAZISKOVANJA

- Manj pogosto
- Vloga opazovalca = bolj objektivna in ločena (ni opazovanje z udeležbo)
- Pomembne variabale = definirane vnaprej in natančno določene (katere vidike pojava, dogodka/človeškega obnašanja raziskovalec proučuje)
- Kjer je več opazovalcev = potrebno zagotoviti konkordanco → usklajenost med opazovalci, potrebne so operacionalne definicije variabel, zgotovitev veljavnosti, zanesljivosti
- Maksimalen nadzor nad situacijo = strukturirana, protokoli opazovanja/ vodila, ki poenostavljajo zbiranje, urejanje, obdelavo podatkov tudi statistično → izgubi se spontanost in unikatnost situacije
- Potrebno je pridobiti dovoljenje za opazovanje = pri odkritih dovoljenje opazovane skupnosti; pri prikritih je izhodišče stik z informantom
- Uporaba pripomočkov = olajša zbiranje informacij, kasneje je lahko težavno zaradi preobilice informacij

ZA ZAGOTAVLJANJE VELJAVNOSTI IN ZANESLJIVOSTI OPAZOVANJE JE POTREBNO RAZMISLITI O:

Kako zmanjšati opazovalčovo pristranskoost?

- Opazovalčeva pristranskoost = sistematična razlika med resnično situacijo in opaženo zaradi razlik v opažanju
- Lahko napiše svojo interpretacijo in ne dejanskega poteka
- Zahtevana je natančnost in opažanje podrobnosti
- Potrebno je usposabljanje, da ne pride do interpretacije
- Process ni nujno zasnovan na statističnih koeficientih konkordance, poteka skozi razpravo udeležencev
- Idealno = opazovalec opazuje situacije, ki mi niso domače

Kako zmanjšati reakcije opazovanih na to, da so opazovani?

- Hawthornov učinek - izgine s časom
- Opazovanje se mora začeti pred dejanskim zbiranjem podatkov za analizo
- Vedno je prisotna nevarnost, vključimo interpretacijo
- Opazovalci lahko pridejo v dileme (Goffman) = ali se vključiti v problem ali ohranljati objektivnost (nasilje)

Kako zagotoviti reprezentativnost opazovanj?

- Opazovalec mora kar največ časa preživeti v opazovanem okolju (različni dnevi, ure)
- Zato da podatki pokrivajo vse raznolikosti pojava in zagotavljajo veljavnost in zanesljivost
- Nujno = poznati tipične dogodke in interakcije
- Idealno = del študije s triangulacijo → podatke verificiramo z neodvisnimi viri
- Nemogoče je izvajati objektivno opazovanje, kredibilnost ugotovitev je večja, če jih potrjujejo drugi viri

ZAPISOVANJE REZULTATOV OPAZOVAJNA

- Če je opazovanje strukturirano = protocol opazovanja → sistematično beležimo ugotovitve, jih odključamo/označimo; sestavimo ga lahko na osnovi literature, posvetov s strokovnjaki, zabeležke pa opravimo na mestu opazovanja/neposredno po njem, da ne pride do pozabljanja
- Manj strukturirano opazovanje = uporabljamo terenske zapiske → opisi dogodkov/zapis izjav v jeziku opazovancev.
- Pomemben = dnevnik raziskovalca → beležijo se pomembni dogodki (šestanki, spremembe)
- Terensko opazovanje = težavno za beleženje, v okolju zaznamo hkrati zelo veliko senzoričnih vtisov
- Nestrukturirani zapis = prvi korak k spoznavanju proučevanega okolja in nadaljnji razvoj hipotez
- Zapisovanje = problematično, ker je široko in nastaja veliko podatkov
- Za tako opazovanje je nujen sistem stenogramskeh znamk za hitro beleženje
- Spološno pravilo = v nestruktturni fazi opazovanja delamo bolj splošne beležke, ko se usmerimo na določen vidik, vnaprej določimo kaj bomo zapisovali
- Beležimo naslednje elemente (lahko na ločenih listih)
 - Okolje = fizično, kontekst dogajanja, katere vrste dogajanja so spodbujena/preprečena
 - Udeleženci = kdo, koliko, njihove vloge, kaj jih je pripeljalo tja, komu je dovoljeno priti
 - Dejavnost in interakcije = kaj se dogaja, ali obstaja zaporedja dejavnosti, ki ga je mogoče identificirati

Pogostost in trajanje = kdaj se je opazovana situacija pričela, koliko časa traja, se ponavlja in če kako pogosto, kako tipična situacija je to?

- Druži dejavniki = neformalne in nenačrtovane dejavnosti, simbolični pomeni besed in konotacije, neverbalno komuniciranje, kaj se ne dogaja pa bi se moralno
- Opazovanje lahko izhaja iz deduktivnega pristopa → teoretične predpostavke, potek raziskave mora biti vnaprej definiran na osnovi konceptualne opredelitev
- Instrumenti za zbiranje podatkov so težko prenosljivi med okolji in jih je treba razviti za vsako opazovanje posebej
- Anketni vprašalniki pa so bolj univerzalni

Beleženje neverbalnih sporočil

- Psihološke tehnike (potenje, možganske aktivnosti, srčni utrip, sprememba šarenice,...)
- Seznamji (očesni kontakt, gibi, položaj telesa, zardevanje,...)
- Beleženje gibanja v prostoru (ali se za opazovane osebe premikajo proti ali vstran od drugih, kateri so gibi za ohranjanje)

Kombiniranje strukturiranih in nestrukturiranih opazovanj

- Različne metode dajo lahko različne, celo nasprotne rezultate
- Ko ankete ne ugotovijo nobenih razlik, opazovanje pa je odkrilo nekaj drugega
(kakovost življenja = boljša zunaj bolnišnic)

Pripovedi (narratives)

- Podatke lahko prikažemo v obliki pripovedi = dobesedni transcript ilustrira situacijo npr. 15 min opazovanja (Clark & Bowling - opazovanje interakcij med osebjem in pacienti)

Slušna opazovanja: vzročenje pogovorov

- Razgovore snemamo (na javnih mestih, med vožnji, v javnem transportu, na radiju)
- Težava = veliko nerelavantnih informacij, vprašljiva veljavnost
- Tako opazovanje poteka npr. med hojo po cesti z beleženjem slišanih pogovorov

Beleženje in analiziranje verbalne komunikacije

- Vsaka verbalna komunikacija vsebuje elemente parajezika
- Proučevati je treba jezikovno in ekstrajezikovno obnašanje (jakost, višina, hitrost govora)
- Potrebna je procesna analiza = klasifikacija stavkov
- Definirati = enoto analize in process vzorčenja (slučajni izbor dolgih/kratkih stavkov)
- Tehnika omogoča vsaj štetje in časovno opredelitev vedenj (tišina, prekinutve, premolki)
- Potrebno je upoštevati tudi širši kontekst pogovora

Analiza s kategorizacijo podatkov iz opazovanj

- Opazovalci morajo zagotoviti koherentnost svoje analize → utemeljena v podatkih, ne v teoriji
- Analiza = odvisna od tem, identificiranih med terenskim delom
- Postopek = zlaganje materiala na kupčke in identifikacijo tem
- Pričetek analize = popoln transcript zapiskov takoj po vsakem opazovanju
- Nevarnost = kategorizacija podatkov lahko osiromaši njihovo pojasnjevalno moč, jih iztrga iz konteksta

ŠTUDIJA PRIMERA

- Pogoste študije primera, kin am globinsko osvetlijo to kar imenujemo primer
- Pojasni njegove značilnosti
- Ugotovitev na osnovi enega primera ne moremo posploševati, omogoča pa nam njihov transfer v podobna okolja/pojave
- Proučuje sodoben pojav v realnem kontekstu, zlasti kadar niso vidne meje med pojavom in kontekstom
- Opera se na multiple vire podatkov, ki jih kombinira s triangulacijo
- Uporablja prehodno razvite teoretične predpostavke = vodijo zbiranje podatkov, analizo; deduktivna raziskovalna strateg.
- Analiza podatkov = izključno kvalitativna/kombinacija kvantitativne in kvalitativne analize

Primer je lahko:

- Oseba = pacient z dolgoletno kronično izkušnjo
- Skupina = babice v porodnem centru
- Dogodek = kot uvedba referenčnih ambulant z novo vlogo med. Sester; pojav ptičje gripe
- Proces = dodiplomska izobraževanje fizioterapeutov
- Dogajanje = interakcija med študenti in kliničnimi mentorji pri praksi

Načrtovanje študije primera

- Deduktivna raziskovalna teorija = potrebno je imeti izdelano teorijo, preizkušamo jo z izbranimi podatki
- Teorija = void nas katere podatke izbrati in katere strategije uporabiti za njihovo analizo
- Poudarek= na deskripciji in primerjavi s teorijo
- V zdravstvu = veliko se uporablja psihološke, sociološke, organizacijske teorije → individualne psihološke in socialnopsihološke teorije (osebnost, učenje, percepcija); skupinske teorije (delovni timi, skupinska dinamika, socialna omrežja, odnosi nadrejenosti in podrejenosti); organizacijske teorije (birokracija, struktura in delovanje); družbene teorije (teorije razvoja, delovanja in odnosov, kulture, institucij)

Izvajanje študije primera: priprava na zbiranje podatkov

- Praviloma gre za terensko raziskavo; raziskovalci morajo imeti:
- Sposobnost poslušanja brez predoskokov
- Fleksibilnost in prilagodljivost

- Temeljito poznavanje problematike (teoretično, metodološko, praktično)
- Potrebna je občutljivost na videno, brez pristranskih ali vnaprej določenih idej o pojavi
- Problem je če je opazovalec domorodec = če radiolog opazuje na svojem delovnem področju
- Nujen pogoj raziskovalne objektivnosti = tujost v odnosu do pojava, sposobnost čudenja in spraševanja (Aristotel)
- Ponavadi je vključenih več raziskovalcev = predhodno se morajo usposobiti→ pridobijo znanje o tem kaj bon amen študije primera in raziskovalna vprašanja, katere primere bodo proučevali, časovna organiziranost
- Pripravljalno obdobje, skupaj s pridobivanjem potrebnih dovoljen za dostop do primera, nato pa proučevanje, analiza podatkov in priprava poročila in predstavitev poročila primeru
- Faza priprav za študijo primera = vključena je tudi razprava o teoretičnih okvirih in literature, temelji na pregledu pomembnih virov
- Bolj deduktivni pristop = oblikuje se hipoteza o pojavu, določi se kaj so pomembni podatki za proučevanje

Vsek raziskovalec, ki je vključen v študijo primera mora vedeti:

- Zakaj se študija izvaja
- Katere podatke/dokaze iščemo
- Kako variabilnost pričakujemo
- Kaj bo podpiralo/zvaračalo predpostavke študije

Protokol/načrt študije primera mora vsebovati:

- Pregled projekta = cilji in namere, problematika, pregled literature
- Terenski postopki zbiranja podatkov = pooblastila, dostop do primera, splošni viri informacij, procedure
- Vprašanja študije primera in predvidevane vire odgovorov
- Glavne elemente za končno poročilo o študiju primera

Izvajanje študije primera: zbiranje podatkov

- Vedno se opiramo na različne vire podatkov = različni dokumenti, aktualni/archivirani intervjuji, ankete,...
- Močni = podatki ki so pomemben in zanesljiv vir ; šibki = manj zanesljive informacije
- Kombinacija različnih virov = pomaga, da šibkost enih nadomestimo z močjo drugih
- Dokumentacija obsega pisma, zapise, sporočila, dnevne rede, vabila,...
- V zdravstvu je pomembna dokumentacija o pacientih, o posegih,...

Načela zbiranja podatkov pri študiji primera

- Opreti se je treba na več virov, ki omogočajo triangulacijo (podatkov, raziskovalcev, teorij, metod)→ podatki lahko kažejo v isto smer ali pa

- divergirajo; pojavi se vprašanje kako interpretirati konvergenco in kako ne-konvergenco podatkov
- Vzpostaviti je treba bazo podatkov za študijo primera = ločeno za podatke in za poročila raziskovalcev
- Veriga dokazov = opisemo kako smo prišli do zaključkov; omogoča zanesljivost/ponovljivost študije, jasno je treba opisati povezavo procesa od raziskovalnih vprašanj do protokola preko določitve virov podatkov za odgovore na vprašanja

Kaj naredi študijo primera vzorno?

- Študija primera mora biti pomembna
- Primer mora biti nenavaden in vreden javnega zanimanja, problematika pa nacionalnega pomena (teoretično/praktično)
- Študija mora pokrivati pojav v celoti = mora se definirati meje pojava, da je zbrana izčrpna podatkovna baza, zbiranje podatkov se je končalo zato ker so bili zbrani vsi pomembni podatki in ne ker je zmanjkal sredstev
- Študija mora upoštevati možnost alternativnih razlag pojava = odgovoriti nanje in jih utemeljeno zavreči
- Študija mora prikazati dovolj dokazov/podatkov v zaključnem poročilu
- Predstavljeno mora biti na zanimiv način

AKCIJSKO RAZISKOVANJE

- Strategija kjer gre za reflektirano, raziskano uvedbo neke spremembe v konkretno okolje z enakopravnim sodelovanjem raziskovalcev in udeležencev
- Zelo pogosta metoda, za izdelavo diplomskega dela je redko primerna
- Značilno = zaporedje/spiralna akcije in refleksije → način zavestnega spoznavanja in spremenjanja stvarnosti
- Namen ni samo ustvarjanje znanja o pojavu, ampak tudi reflektirano spremenjanje → ustvariti kulturo spraševanja v praksi in nenehnega razvoja dejavnosti
- Uspešno se uporablja pri raziskavah povezanih z vlogo uporabnikov storitev, s skupnostno skrbjo
- Pojavijo se vprašanja facilitacije/omogočanja = vprašanje moči in učenja, zaradi specifičnega odnosa med raziskovalci in udeleženci
- Tudi oblika evalvacije in kritične refleksije procesov, gibanje za družbeno enakost (ženske, manjštine)

ANALIZA VIROV ALI ZGODOVINSKA METODA

- Uporabljajo se obstoječi viri (predmeti, zapiski, dokumenti, fotografije) na osnovi se ugotavlja značilnost in razvoj nekega pojava (preteklost, ali iz preteklosti v sedanjost)
- Proučevanje poklicne skupine, dejavnosti v preteklosti
- Lahko je skupaj v kombinaciji z intervjuji, opazovanjem, drugimi pristopi
- Ni isto kot pregled literature
- Analiziramo primarne ali sekundarne vire

Primarni viri

- Zbrani posebej v namen naše raziskave, še niso bili uporabljeni za analizo
 - Jih prvi uporabljamo kot vir sistematičnega proučevanja
 - Dokumentacije pacientov/zdravstvenih ustanov, dnevni, popisi, časopisne vesti, statute, fotografije, video, tabele s podatki iz anketnih vprašalnikov/laboratorijskih, zapisi terenskih opazovanj, umetniška dela)
- Sekundarni viri**
- So že rezultat neke predhodne analize = vsebujejo posplošitve, analize, sinteze, razlage, tolmačenje informacij, podatkov
 - Vladne strategije, programi zdravstvenega varstva, letna poročila,..
 - Vsi viri morajo biti preverljivi = navedemo lokacijo in način pristopa za vsakega

POROČANJE O RAZISKOVANJU

- Raziskovalno delo mora biti javno objavljeno in dostopno kritiki strokovne javnosti
- Poročila so lahko del izobraževalnega procesa na dodiplomske/poddiplomske izobraževanje/odgovor na vprašanja ki so jih naročniki zastavili raziskovalcem
- Monografija = pogosta oblika poročanja o raziskavah, knjiga enega/več avtorjev o določenem problemu; pogosta v družboslovju in humanistiki
- Poročila se lahko tudi samo o delih/določenih vidikih raziskave v različnih medijih → prilagodijo obliko, jezik poročila

OBLIKE RAZISKOVALNIH POROČIL

- Namenjeno različnim naročnikom/bralcem
- Seminarska naloga, diplomsko/magistrsko delo, doktorska dizertacija
- Poročilo naročnikom/financerjem raziskave
- Ustna/pisna predstavitev na strokovnem srečanju, kongresu/konferenci
- Strokovni/znanstveni članek
- Monografija
- Poročilo udeležencem raziskave

KAKO PISATI RAZISKOVALNO POROČILO

- Sledimo korakom raziskovalnega procesa, čim bolj jasno in razumljivo jih predstavimo
- Slog pisanja prilagodimo naslovniku, zahtevam objave v določenem strokovnem časopisu/ obliki referata na kongresu

Vedno mora raziskovalno poročilo vsebovati (ne glede na naslovnika)

- Zakaj je bila raziskava izvedena (namen)
- Kako se raziskava navezuje na ustrezeno področje (pregled literature)
- Kako je bila raziskava izvedena (pristop, metode, tehnike zbiranja, obdelava podatkov)
- Kakšni so rezultati

- Kakšne so ugotovitve in priporočila (spoznavna, praktična)
- Te točke so lahko tudi naslovi ustreznih poglavij = uvod, pregled literature, metode, rezultati, razprava, zaključki, priporočila
- **Smotrno je pisanje v organiziranih 4 korakih:**
- **Priprava** = razmislimo o namenu poročanja in naslovniku, pripravimo si podnaslove poročila, začnemo oblikovati zapiske po posameznih poglavjih
- **Ureditev** = ugotovimo kakšno zaporedje moramo pripraviti, določimo naslov → informativen, ne predolg; upoštevamo navodila naslovnika, izberemo material iz raziskave, izločimo vse nebistveno, material razporedimo po poglavjih → uporabimo lahko ločene mape, nujno izdelamo kazalo, zapiske po potrebi dodajamo, določimo priloge, ilustracije,...
- **Pisanje** = pozorni smo na slog, naj bo jasen in preprost, brez jezikovnih okraskov in nepotrebnih tujk; cilj poročanje je komuniciranje s ciljno publiko
- **Ponovni pregled** = nujno je treba načrtovati čas za ponovni pregled, najbolje nekaj dni po tem ko končamo pisanje; poiščemo tipkovne napake, preverimo in uredimo številčenje strain, oznake table, grafov, urejenost prilog, popolnost citiranja, seznam literature; nujna je pomoč za korekturo napak in po možnosti lektoriranje

KAJ NAJ VSEBUJEJO POSAMEZNA POGLAVJA RAZISKOVALNEGA

POROČILA

- Dokument, kjer predstavljamo namen, potek, ugotovitve raziskave;
- organiziran mora biti v poglavja ki si sledijo v redu
- **Uvod**
- Nanaša se na teoretični del (literature) in empirični (raziskovalni) del
- Napisan naj bo tako da bo zanimiv tudi za bralca, ki ne ve veliko o predmetu raziskave
- Razložili moramo zakaj smo se odločili za raziskavo, za kaj je predmet pomemben in za koga
- Na koncu je jasno formuliran namen raziskave
- **Pregled literature**
- Oblika je odvisna od naslovnika raziskovalnega poročila
- Ta del je obsežnejši in zajema do 50% besedila = dodiplomski/poddiplomski študij, kjer moramo dokazovati komisiji poznavanje področja
- Pri referatu na kongresu/članku pa je praviloma krajsi, vseeno potreben za umestitev raziskovalnega problema in navezavo na ugotovitve drugih avtorjev

Metode

- Z natančno predstavljivo zagotovimo preverljivost svojega dela in kredibilnost rezultatov; poglavje mora vsebovati:
- Utemeljitev izbrane metode in razlage, zakaj je ta metoda najbolj primerna za raziskavo; če je metoda znana je ni treba natančno

predstavljati; opozorimo na mogočne omejitve uporabljenih metod in razloge uporabe

- Vzorec respondentov, način vzorčenja, dovoljenja za raziskavo; pridobitev pristanka vključenih, etični vidiki
- Instrumentarji in način zbiranja podatkov, navedeno je če so povzeti ali prilagojeni po drugih; instrumenti so v celoti priloženi; opisan je potek zbiranja podatkov, delež realiziranega vzorca
- Potek analize podatkov, katere statistike so bile uporabljene, računalniški programi, kdo je pri tem pomagal

Rezultati

- Praviloma predstavljeni ločeno od razprave = boljša preglednost → še posebaj če so kvantitativni in urejeni v tabele, grafe
- Obseg predstavljenih rezultatov = odvisen od naslovnika poročila
- Ob diplomskem delu/poročilo naročniku predstavimo vse; če predstavljamo članek = samo najpomembnejše (omejenost besed)

Razprava

- Osmisliti rezultate, poveže jih z izhodiščnim raziskovalnim vprašanjem in z ugotovitvami drugih avtorjev ter umesti v kontekst prakse in teorije

Zaključki in poročila

- Nanašajo se na spoznavne pridobitve raziskave in priporočila za nadaljnje raziskovanje, praktičnost uporabe rezultatov za izvajanje zdravstvenega dela

- Vsako raziskovanje vzbudi več vprašanj kot najde odgovorov = prednost, void nas k nadaljnemu proučevanju

- Naslovica = naj bo del poročila → podatki o avtorju, mentorju, ustanovi kjer je bilo delo izdelano z naslovom, datumom

- Pregled vsebine = kazalo; naslednja stran naslovnice

- Izvleček in ključne besede = na posebni strani; lahko je tudi seznam kratic ki so pogosto uporabljene v besedilu

- Če so v poročilu tabele in priloge = izdelamo kazalo the

- Seznam literature in virov = na koncu, pripravljen po enem od priporočenem načinu citiranja (harvardski, vancouverški, kombinantni) in prilogi; posebaj upoštevamo navodila za citiranje iz spleta

- Poročilo lahko vsebuje tudi zahvale za pomoč pri delu/sofinanciranje raziskave = praviloma na koncu poročila, razen če navodila zahtevajo drugače

- Pri oblikovanju poročila upoštevamo navodila ustanove za katero ga pripravljamo

- Če pišemo članek za objavo = ugotoviti moramo v kakšnem slogu so napisani članki v publikaciji, kjer bi želeli objaviti

- Natančno se držimo navodil za avtorje, ki jih določa vsak časopis glede obsega člankov, structure, načina citiranja

- Pri članku = pregled literature skrčen na najbolj bistvene avtorje → zaradi omejitve besed; v vpoštev pridejo samo najpomembnejši rezultati, razprava je pomembna a ne sme biti izčrpna; pomembno je

omeniti omejitve študije etične vidike, težave pri izvedbi, možne
metodološke izboljšave
Ob koncu se lahko zahvalimo tistim ki so sodelovali/finančno/kako
drugače podprtli raziskavo